

SUUNISED

Rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu

HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

SUUNISED

RASSISMI, KSENOFOOBIA JA
MUUDE SALLIMATUSE VORMIDE
VASTU

kaasates omavalitsusi ja eriti
LÄHIPOLITSEID

<http://www.proximitypolicing.eu>

Rahastatud Euroopa Liidu
õiguste, võrdõiguslikkuse ja
kodakondsuse programmi poolt

Rassismi, ksenofoobia ja muude
sallimatuse vormide vastane
lähipolitsei

Toetusleping JUST/2015/RACC/AG/BEST/9012

Autorid:

Carolina Coldeira Fernández ja David Martín Abánades (Madridi Munitsipaalpolitsei mitmekülgsuse juhtimisüksus)

Koostööpartnerid:

Justiitsministeeriumi põhiõiguste ja diskrimineerimisvastasuse osakond. Soome

Riia munitsipaalpolitsei. Läti

Politsei- ja Piirivalveamet. Eesti

Lissaboni politsei. Portugal

Ülikool Università degli Studi di Milan. Itaalia

TRABE ühendus. Hispaania

Õiguste kättesaadavuse fond. Bulgaaria

Bradfordi vihakuritegude ühing. Ühendkuningriik

Koordineerimine:

Hispaania rassismi ja ksenofoobia vaatlusamet (OBERAXE), integratsiooni ja humanitaarabi peadirektoraat, immigratsiooni ja emigratsiooni peasekretariaat, migratsiooni riigisekretariaat ja töö-, migratsiooni ja sotsiaalse turvalisuse ministeerium

Riigi üldadministratsiooni trükiste kataloog <https://publicacionesoficiales.boe.es/>

© Töö-, migratsiooni ja sotsiaalse turvalisuse ministeerium

Toimetaja ja levitaja: Hispaania rassismi ja ksenofoobia vaatlusamet

José Abascal, 39, 28003 Madrid

E-post: oberaxe@mitramiss.es

Veeb: www.mitramiss.gob.es/oberaxe/index.htm

NIPO PDF: 854-19-064-2

„Käesolev trükis ilmus tänu Euroopa Liidu õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi rahalisele toele. Trükise sisu on LÄHIPOLITSEI PROJEKTI PARTNERITE ainuvastutusel ning seda ei saa mingil moel käsitleda Euroopa Komisjoni arvamuste kajastamisena.“

SISUKORD

1.

SISSEJUHATUS.....	7
EELANALÜÜS	11
ORGANISATSIOON	15
3.1. OTSUSTE LANGETAMISE VÕIMEKUS	15
3.2. POLITSEITEENISTUSE ORGANISATSIOON	16
3.3. HINDAMINE	20
KOOLITAMINE ja SPETSIALISEERUMINE.....	27
4.1. KOOLITAMINE AMETLIKES KOOLITUSKESKUSTES JA/VÕI POLITSEIKOOLIDES	28
4.2. KOOLITAJAD / ÕPETAJAD	29
OHVRITE KOHTLEMINE	31
5.1. OHVRITE ABISTAMINE.....	32
5.2. TEISENE OHVRISTAMINE	35
KOORDINEERIMINE TEISTE TEENUSTEGA	37
6.1. AVALIKUD TEENISTUSED	37
6.2. SOTSIAALSSED ORGANISATSIOONID.....	39
BIBLIOGRAAFIA	40

1.

SISSEJUHATUS

Rassism ja ksenofoobia on nähtused, mis ähvardavad nii ühiskonna kooseksisteerimist kui sidusust ja põhivabadusi ning -õiguseid, millele Euroopa Liit on rajatud. Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 mainitakse eesmärkide hulgas diskrimineerimisvastast võitlust ja mittediskrimineerimist kui ühte oma jagatud väärtustest. Rassismi ja ksenofoobia juhtumid õõnestavad isiklikku väärikust ning võivad põhjustada füüsilist ja emotsionaalset kahju ohvritele ning kogu rühmale, kuhu nad kuuluvad.

Euroopas viimastel aastatel kogetud sisserännuprotsessid on teinud sellest multikultuurse ühiskonna, võttes igal aastal vastu tuhandeid inimesi, kes parema tuleviku otsinguil põgenevad paljudel juhtudel rasketest tingimustest, mida nad on oma päritolumaal pidanud taluma.

Vastavalt 2017. aasta Eurostati andmetele olid Euroopa Liidu elanikeks 21,6 miljonit kodanikku mitteliikmesriikidest. 36,9 miljonit, kes elasid Euroopa Liidus, olid sündinud väljaspool selle piire. See tähendab, et 15 miljonit asukat olid sündinud väljaspool ELi, kuid on liikmesriigi kodanikeks. Lisaks sündis 16,9 miljonit inimest liikmesriigis, mis ei olnud nende elukohajärgne liikmesriik.¹

Suureks väljakutseks on saavutada harmoonilise suhtluse vastuvõetav tase üha mitmekihilisemas ühiskonnas, mille moodustavad erineva kultuuri ja päritoluga ning erinevat keelt kõnelevad inimesed. Paljud Euroopa linnad on pidanud tunnistama rassistlike ja ksenofoobsete juhtumite arvu kasvu, eriti naabruskondades, kus on arvukalt immigrante.

Tegemist on läbiva probleemiga, mille puhul peavad erinevad asutused (nii riiklikud kui eraorganisatsioonid) tegutsema üheskoos ning reageerima laiahaardeliselt ja efektiivselt, et tegeleda rassistlike ja ksenofoobsete hoiakute väljakutsete ning juhtumitega inimõiguste kasutamise ja põhivabaduste nimel.

¹http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics#Main_statistical_findings

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Projekti „*Lähipolitsei rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu*“ eesmärk on tuvastada ja jagada töövahendeid, et suurendada kohalike ametivõimude võimet (eriti politsei oma) identifitseerida ja võidelda rassismi, ksenofoobia ning muude sallimatuse vormide vastu. Projekti kaasrahastajaks on Euroopa Liidu õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programm ning see kestab aastatel 2017.-2019. Hispaania rassismi ja ksenofoobia vaatlusametuse kaudu juhib projekti Hispaania Töö-, migratsiooni ja sotsiaalse turvalisuse ministeeriumi immigratsiooni ja emigratsiooni peasekretariaat. Teised projektikonsortsiumi liikmed on: Soome Justiitsministeeriumi diskrimineerimisvastasuse ja inimõiguste meeskond, Madridi munitsipaalpolitsei – Madridi Linnavolikogu, Riia munitsipaalpolitsei, Eesti Politsei- ja Piirivalveamet, Lissaboni Politsei, Milano Ülikool, TRABE ühendus, õiguste kättesaadavuse fond ja Bradfordi vihakuritegude liit. Toetajaliikmed on: rassismivastaste linnade Euroopa koalitsioon (*European Coalition of Cities Against Racism*), Euroopa naispolitseinike võrgustik (*European Network of Policewomen*) ja Hispaania Siseasjade Ministeerium.

Lähipolitsei töö võtmeks rassismi ja ksenofoobiaga tegelemisel konkreetsetes piirkondades või naabruskondades, kus politsei töötab, on lähedus kodanikele ja töö kogukondade, erinevate vähemusrühmade ja ühenduste liikmete ning valitsusväliste organisatsioonidega. Eelmainitu annab sellele privilegeeritud positsiooni, et ennetada ja tuvastada ksenofoobiat, rassismi ning muid sallimatuse vorme.

LÄHIPOLITSEI projekt sisaldab kohalikele ametivõimudele ja eriti lähipolitseile mõeldud juhtnööride avaldamist. See on välja töötatud partnerite panuste ja soovitude abil, võttes arvesse ka ekspertide arvamusi. Selle eesmärgiks on anda juhiseid teenuste, struktuuride ja meetodikate täiustamiseks, mis on loodud diskrimineerimise ja/või rassismi, ksenofoobia või muu sallimatuse vormi tõttu tekkinud viha ennetamiseks ning nende vastu võitlemiseks.

Suuniste eesmärk on anda oskuseid, mida on vaja kohalikel ametivõimudel ja politseinikel, kes vastutavad rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamise, märkamise ja nendega võitlemise meetodika kehtestamise eest kogukonna lähipolitsei vaatevinklist, et identifitseerida kõige olulisemad aspektid nende küsimuste efektiivseks lahendamiseks.

LÄHIPOLITSEI peab oma suuniste aluseks põhjalikke teadmisi naabruskonnast ja politsei organisatsioonisiseseid elemente, nt politsei otsuste langetamise võimekus, politsei koolitamine, kõnealust tüüpi kuritegude ohvritesse suhtumine ning koordineerimine muude teenuste ja organisatsioonidega.

LÄHIPOLITSEI konsortsiumi liikmetena usume, et üheks tugipostiks rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ning diskrimineerimise vastu võitlemisel on kogukonnas lähipolitsemudeli rakendamine. Seetõttu alustame selgitusega, mida mõtleme „kogukonna lähipolitsei“ all.

Niinimetatud kogukonna-, lähi-, või naabruskonna politseitöö on midagi palju enam kui lihtsalt politseiteenistuste organisatsiooniline mudel. Tegemist on filosoofiaga, kuidas seda avalikku teenust osutada. Kogukonna politseitöö eeldab koostööd naabruskonna elanikega. See on viis, kuidas politseiteenistused suhtlevad konfliktidega tegelemisel, kuidas nad konfliktidele lähenevad - ja eelkõige kuidas nad neid lahendavad.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÕLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Peame mõistma, et kogukonnapolitsei ei ole kindel politseijõudude üksus. See on pigem politseiteenistust üldiselt läbiv filosoofia. Samuti on oluline, et politseijuht usuks antud metoodikasse. Kui temas pole usku, siis see ebaõnnestub tõenäoliselt. Seetõttu võiksid olemas olla politseiteenistused, millel küll ei ole konkreetseid üksuseid kindla nimetusega, kuid mis rakendavad kogukonna politseitöö metoodikat - või vastuoksa, politseiteenistuse üksus, mida nimetatakse naabruskonna, kogukonna või lähipolitseiks ja mis rakendab metoodikaid, mis on antud kontseptsioonist vägagi kaugel.

Kõige paremini aitab ehk näha kogukonnafilosoofiat parima kanalina võitluseks sallimatuse, diskrimineerimise või vihaga järgmine põhimõte: „*Politsei võimekus oma kohuseid täita sõltub avalikkuse heakskiidust politsei tegevustele*“ (Sir Robert Peel², 1829). See oluline politsei põhimõte, mida mainiti üheksateistkümnenda sajandi alguses, tuleb aga panna tänapäeva konteksti. Niisuguse seose korral märkaksime, et tänapäeva mitmekülgse ja mitmekihilise ühiskonna puhul võib ühiskonna enamus pooldada politseitööd, mis tegeleb vähemuste ja äärmiselt haavatavate rühmadega diskrimineerival viisil.

Kaasaja poliitikamaastikul võivad mõne riigi kohalikud kogukonnad nõuda politseilt karmimat tööd seoses sisserändajate, varjupaigataotlejate ja kodututega jt. Seetõttu ei ole „avalik heakskiit“ iseenesest alati heaks kriteeriumiks politseitöö hindamisel. Just seetõttu peab kogukonnapolitseitöö filosoofia võtma arvesse, et nii avalik arvamus kui vajadus selle arvamuse järele ei saa garanteerida inimõiguste ülddeklaratsioonis ja hiljem ELis ning siseriiklikes määrustes rõhutatud inimõiguseid toetavate ja kaitsvate tegevuste hülgamist.

Lähipolitseitöö nõuab politseilt suurt organisatsioonilist pühendumist ja kultuurilist muutust ning tähendab, et allikate ja metoodikate ressursid on olemas. See põhineb kindlal usul politseiteenistuse kontseptsiooni – vastandatuna politseijõududele. Ehk tuleks muuta viiski, kuidas politsei töötab tänapäeva Euroopa ühiskonnas. Peaksume loobuma mõttest, et kogukonnapolitseitöö tähendab pehmet või lubavat politseitööd. Tegemist on pigem politseitööga, mis probleemidega silmitsi seistes põhineb arupidamisel ja see võimaldab omakorda leida konfliktidele stabiilsemaid ja kestvamaid lahendusi.

Peame samuti meenutama põhimõtet, et politsei ei tööta kogukondade (sh nende suuremate ja vähemusgruppide) jaoks, vaid pigem töötab koos kogukonna erinevate osadega kohalike probleemide lahendamise eesmärgil. Usalduse rajamine politsei ja mitmekülgsete ühiskondade kohalike kogukondade vahel on kahesuunaline tee, mis põhineb vastastikusel mõistmisel ja lugupidamisel. Usalduse loomise protsessis on lähi-, kogukonna või naabruskonna politsei jaoks oluline kanda ka lepitaja rolli ühiskonna erinevate liikmete vahel.

Käesoleva käsiraamatu eesmärk on pakkuda juhiseid võitlemaks sallimatuse, diskrimineerimise ja vihakuritegude vastu, mis põhinevad rassismil, ksenofoobial või muudel põhjustel – nt LGBTI-foobia, sotsiaalmajanduslik staatus, puue, usk, ususüsteemid jne, pöörates erilist tähelepanu põhiõiguste kaitsmisele ja teades, et teatud olukordades võib nende õiguste kaitsmine vastuollu sattuda kohalikes kogukondades valitsevate hoiakute ning politseiteenistustega ülalmainitud põhjustel.

---

² https://en.wikipedia.org/wiki/Peelian_principles

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Kogukonnapolitsei mudelfilosoofia loomiseks peame esmalt läbi viima olukorra eelanalüüsi (või kogukonna kaardistamise) naabruskonnas või piirkonnas, kus püütakse parandada suhteid politsei ja kohaliku kogukonna vahel ning keskenduma peamiselt suhetele nendega, kes ei ole piirkonnast pärit, kes kuuluvad erinevasse rahvusrühma või kes fenotüübilt erinevad kõnealuse piirkonna algupärasest kogukonnast. Analüüs annab soovitusi, mida arvesse võtta tööfilosoofia väljatöötamisel. Analüüs tuleks läbi viia perioodiliselt naabruskondade arenemiskiiruse tõttu. Teatud juhtudel tähendab see muudatusi politseiorganisatsioonis. Kui muudatusi ei tehta õigesti, võivad need silmitsi seista ülemuste ja politseinike tugeva vastuseisuga, kes võib-olla tõlgendavad kogukonna lähedust kui politseisüsteemi nõrkuse märki. See võib viia ebaõnnestunud katseni parandada suhteid kogukonnaga. Kogu politseiorganisatsioon lõpuni, peab olema ühel ja samal arvamusel olema ning pühendumusest tuleb teada anda nii organisatsioonisiselt kui väliselt ka avalikkusele.

Lisaks tuleb kehtestada hinnangukriteeriumid, et identifitseerida täiustamist vajavad valdkonnad ja võimalikud ebaõnnestumised, mis võiksid segada uue tööfilosoofia juurutamist. Ei tasu unustada, et politsei teenib avatut, mitmekülgset ja pidevalt arenevat ühiskonda. Kuna politsei vastutab põhiõiguste kaitsmise ja seaduse jõustamise eest, peab politseiteenistus seetõttu kohanema uute olukordadega kõikide kodanike teenimiseks.

2.

EELANALÜÜS

Käesolevas peatükis kirjeldatakse uurimust, mis tuleb läbi viia piirkonnas, kus politseil on mõju rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide või inimõiguste rikkumise tuvastamisel ja nendega tegelemisel ning mida politsei teeb selliste olukordade vältimiseks.

Uurimuses on esitatud andmed, mis annavad juhiseid uuele mudelile politsei suhtluses ühiskonnaga, mida see teenib ning pöörab erilist tähelepanu selle mitmekülgsele. Mida täpsem on uurimus, seda selgem ülevaade on olukorrast ja leitakse parimad elemendid, mis aitavad edukalt juurutada uut kogukonna politseitöö metoodikat.

Alguses võib eelanalüüs olla täiuslikuks vabanduseks suhete parandamisel. Kaasates kogukonna liikmeid analüüsi ettevalmistusse, külg-külje kõrval vastava valdkonna ekspertide, juhtide ning politseinikega, saavad kaks poolt omavahel rohkem tuttavaks ning kogukonnaliikmed osalevad omaendi probleemide lahendamisel.

Informatsiooni liikumine toimub sujuvamalt, kui politsei ja kogukonna vaheline usaldus on loodud. Kaalukate ja usaldusväärsete kaaslaste olemasolu aitab konfliktiga toimetulemisele kaasa. Usaldus ei peaks aga olema „pime usk“. Politsei peab tegelema kuritegude ennetustööga ning kogukond peaks jälgima politsei tööd ning esitama kaebuseid, kui see astub üle oma piiride. Siiski aitab konflikti toimumise korral (hoolimata selle laadist) otsene suhtluskanal kontrolli hoida, pakub meelerahu ja aitab probleemi lahendada.

Naabruskonna komiteede, nõukogude või töögruppide loomine aitab luua usalduse sfääre, kus naabruskonna probleeme arutatakse ja politseinikud saavad esitada selles tulenevaid nõudeid oma ülemustele, kes omakorda kaaluvad parimat lahendust esitatud probleemidele. See annab kiire vastuse probleemidele, mida on sageli väga lihtne lahendada (tänavavalgustus, hüljatud sõidukite

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

teisaldamine, liikluse reguleerimine ristmikul jne) ja paneb aluse usalduse kiirele kasvule naabruskonnapolitsei ja kohalike elanike vahel.

- a. **Piirkonna / naabruskonna olukord.** Lihtsaid küsimusi puudutavaid andmeid nagu linnakujundus, rahvastiku omadused jne tuleb hinnata, et välja töötada filosoofia ja politseioperatsioonide juurutamine.

Sellel eesmärgil teeme ettepaneku analüüsida järgmisi küsimusi:

- Rahvastikutihedus km² kohta.
- Rahvastikutüübi analüüs (koosseis soo, vanuse, rahvusliku päritolu, usu, sissetuleku elaniku kohta, sotsiaalse ebavõrdsuse alusel).
- Piirkonna asukoht linnas: kesklinn / äärelinn; lähedal või kaugel kesklinnast ja kerge ligipääs kesklinnale.
- Piirkonna / naabruskonna organisatsioon: Kas tegemist on elurajooniga? Kas see koosneb peamiselt kortermajadest või ühepereelamutest? Kas kogukonnal on üldkasutatavaid alasid? Või üldisemalt alasid sotsiaalsete kogunemiste jaoks? Mis tüüpi haridusasutused seal on?
- Kas on mõni kodanikke esindav ühendus või organ, kelle esindajaid kogukond usaldab?
- Mis kellaaegadel kasutatakse kohalike avalikke alasid kõige rohkem?
- Kas piirkonnas on vägivaldseid linnarühmitusi? Kui jah, siis kas on teavet nende gruppide tegevuste kohta seoses rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormidega?
- Kas on olemas statistika vihakuritegude, diskrimineerimiste või muude sallimatuse vormide kohta naabruskonnas / piirkonnas?
- Kas hiljuti on toimunud naabruskonna rahvastikus või mõne haavatava grupi nähtavuses muudatusi?
- Kas on toimunud mõni sündmus, mis võiks tähendada mõne naabruskonnas elava sotsiaalse grupi tõrjutust? Kas need sündmused on mõjutanud harmoonilist läbisaamist naabruskonnas?

Eelmainitud teavet võib kogukonnas jagada ja arutada, nii et see oleks nii täpne kui võimalik.

- b. **Politseiteenistuste ja kogukonna vaheline suhtlus.** Selle lõigu eesmärk on teha kindlaks olemasolevad suhtluskanalid, kodanikega rajatud kontaktvõrgustikud ja usaldus, mis mitmekülgset ühiskonnal on kohalikesse politseiteenistustesse. Dialoogikanalite ning kodanike ja politseiteenistuste vahelise usalduse rajamine pole inimõiguste küsimuses mitte ainult soovitatav, vaid lausa kohustuslik. ÜRO eriraportöör rassismi, ksenofoobia ja seonduva sallimatuse küsimuses on väitnud, et „korraaitseasutused peaksid tervitama ja toetama vabatahtlikke kontakte ning suhtlust tsiviilisikutega, mis kinnitab pühendumust läbipaistvusele ja kogukonna valvamisele. Selles mõttes julgustab eriraportöör suhtlema vähemuskogukondadega ning toetab paremat koostööd korraaitseagentuuride ja vähemuskogukondade vahel³.” Euroopa rassismi ja sallimatuse vastane komisjon (ECRI) on omalt poolt tellinud „dialoogi ja politsei ning vähemusrühmade vahelise koostöö raamistike juurutamise⁴”.

³ Inimõiguste Nõukogu, eriraportööri aruanne rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja seotud sallimatuse tänapäevaste vormide kohta, Mutuma Ruteere, „Rassstlik ja etniline profileerimine korraaitseasutustes”, 20. aprill 2015 [ÜRO dok A/HRC/29/46], lõik 74.

⁴ ECRI üldise politseitöö soovitus nr 11: Rassismi ja rassilise diskrimineerimise vastu võitlemine politseitöös, vastu võetud ECRI poolt 29. juunil 2007. a, lõik 18.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Sellel eesmärgil tuleb küsida järgmiseid küsimusi:

- Milline suhtlus on politseiteenistuse ja kodanike vahel? Kas on olemas spetsiaalsed foorumid, kus politsei ja kodanikud saavad kohtuda, et nõudeid kokku koguda ja arutleda?
  - Kui jah, siis kas kohalikud ametivõimud pakuvad mingisugust tuge (sh rahastamist) vähemusrühmadele, võimaldades viimastel neis aktiivselt osaleda?
  - Kas politseiteenistuste ja kodanike vahel on lepitaja või muu sarnane isik?
  - Kas kohaliku meediaga tehakse koostööd? Kas toimub kampaaniaid rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks?
  - Kas politseiteenistusel ja kodanikel on ametlikud või mitteametlikud suhtluskanalid? Kui jah, siis millisel tasemel – nt administratiivne / teenistuse juhi tase, keskmine tase või politsei/politseimeeskonna tase?
  - Kas politseiteenistus on sotsiaalmeedias aktiivne, et ületada lünk kogukonnaga? Kui jah, siis kas politsei avaldab sotsiaalmeedias asjakohast teavet?
  - Kas tehakse pingutusi (läbi keele, kujutiste jne), et suhelda piirkonnas elavate kogukondadega (sotsiaalmeedia, politseijaoskondades, reklaam autoteedel jne)? Kui jah, siis kus?
  - Kas astutakse samme, et võimaldada politseil toetada kodanike tegevusi ja/või nendes osaleda? Kui jah, siis milliseid samme?
  - Kuidas reageerivad kodanikud politseialgatustele ja haridussündmustele ning milline kontakt nendega on? Kas on olemas ametlik süsteem reageeringu hindamiseks? Kui jah, siis kuidas see töötab?
  - Kas politsei edastab kodanikele teavet vihakuritegude, diskrimineerimisjuhtumite ja muude sallimatuse juhtumite kohta? Kuidas see seda teeb?
  - Kas kodanikke teavitatakse nende õigustest, kui neil on kokkupuuteid politseiteenistusega? Millist teavet antakse ja kuidas?
  - Kas politseil on valduseid, mida võib pidada sõbralikuks ja ohutuks vähemuste või inimeste jaoks, kes on ohvristatud rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide poolt? Kas politseiasutustes on kohti privaatseteks vestlusteks? Kas politsei on saanud väljaõppe kultuurilises ja etnilises mitmekülsuses ning kas neile antakse teavet nende naabruskondade mitmekülsuse kohta, kus nad patrullivad? Või rahvusvähemuste kohta? Kas on naispolitseinikke, kes kuuluvad rahvusvähemustesse?
  - Kas politseil on vihakuritegudele, diskrimineerimisjuhtumitele või muudele sallimatuse juhtumitele spetsialiseerunud meeskond, üksus või rühm?
  - Kas on algatusi, mis võimaldaksid politseil suhelda hariduskogukonnaga, et informeerida noori rassismist, ksenofoobiast või muudest sallimatuse vormidest ja anda neile võimalus teavitada juhtumitest, mille kohta neil võiks infot olla?
- c. **Konflikti lahendamine.** Käesoleva lõigu eesmärk on kirjeldada, kuidas politsei lahendab konfliktsituatsioone, mis naabruskonnas tekivad igapäevase suhtluse käigus, hoolimata nende algusest. Kui rassismist, ksenofoobiast või muudest sallimatuse vormidest alguse saanud olukordi ei lahendata õigesti, võivad need õõnestada ühiskonna usku politseisse. Aja jooksul võib usaldamatus suurened ja isegi olla hakatuseks mässudele, mida tajutakse kui politseiteenistuse nurjamisena. Kriminaaljuurdlused on näidanud, et negatiivsena tajutud kokkupuuted politseiga õõnestavad usaldust ja legitiimsust antud olukorras. See avaldab negatiivset mõju inimeste

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

valmisolekule võimudega koostööd teha ning õõnestab politsei efektiivsust, lõppkokkuvõttes vähendades kodanike turvalisust⁵.

Näiteks soovitaksime esitada järgnevaid küsimusi:

- Kuidas reageerib politsei diskrimineerimisest, sallimatusest või vihast ajendatud konfliktile?
- Kuidas tegeletakse probleemidega nagu diskrimineerimine või institutsiooniline ja poliitiline sallimatus?
- Kas politseiteenistus kasutab lepitamist, tasstavat õigusemõistmist või muid sarnaseid meetodikaid, et lahendada diskrimineerimist või sallimatuse juhtumeid hõlmavaid vaidluseid?
- Kas politsei sekkub rassistikusse või ksenofoobsesse tagakiusamisse koolis? Kui jah, siis millist laadi on sekkumine?
- Kas politseiteenistus annab lepitamiseks sõna etniliste/vähemusrühmade liidritele või valitsusväliste organisatsioonidele/ühendustele diskrimineerimise või sallimatuse teemalisi vaidluseid lahendades?
- Kas kodanike käsutuses on sõltumatu mehhanism kaebuste esitamiseks, kui politseiteenistusega tekib konflikte?
- Kas on olemas ülevaataja, kes kontrollib kogukonna politseitöö vastavust kvaliteediindikaatoritele?
- Kuidas politsei kontrollib ja tegeleb sotsiaalsete pingetega naabruskonnas? Kuidas politsei kogub ja analüüsib kogukonnast kogutud teavet?
- Kas on olemas strateegia kuulujuttude jälgimiseks ja nendega tegelemiseks?
- Kuidas koordineerib politsei naabrite ja teiste teenistustega, kui sotsiaalne pinge kasvab?

---

⁵ Bradford, B., Jackson, J. ja Hough, M. (2014): *Police futures ja legitimacy: redefining good policing*: Brown, Jennifer M., (toim) *The Future of Policing*. Routledge, Abingdon, Ühendkuningriik, 6. peatükk; ja Mazerolle, L., Bennett, S., Davis, J., Sargeant, E., Manning, M. (2013): *Legitimacy in policing: A systematic review*, *Campbell Systematic Reviews*.

3.

ORGANISATSIION

Pärast eelmistes lõikudes kirjeldatud teabe omandamist ning pilguheitu politseiteenistusse töösse tuleb määratleda küsimused, mida arvesse võtta kogukonna/lähipolitsei töö elluviimisel ja teostamisel.

Politsei peateenistus või direktoraat vastutab organisatsiooni metoodika kujundamise eest. Nende juhised annavad tooni nii kogu politseiteenistuse tööle kui määravad niinimetatud kogukonna, naabruskonna või lähipolitsei töö filosoofia korrektse elluviimise.

Sellega seoses on tehtud järgnevad ettepanekud:

3.1. OTSUSTE LANGETAMISE VÕIMEKUS

Vastutavatel isikutel peab igas olukorras olema võime langetada lahenduste leidmisel otsuseid. Paljude erinevate ametite järelevalve poolt piiratud vägagi vertikaalne ja aeglane otsuste langetamise süsteem ei ole kasulik. Vaidluste lahendamise ettepanekud võivad venida, kui kõrgema taseme administratsiooni heakskiit on nõutav. Võib juhtuda, et kui need lõpuks ellu viiakse, ei sobi need enam olukorraga või ei täida põhiülesannet, mille jaoks need üldse välja mõeldi. Lihtsate küsimuste puhuks tuleks volitada kõnealuses piirkonnas vastutavat ametnikku vastu võtma otsuseid oma otsese ülemuse järelevalve all. Selle peamiseks põhjuseks on asjaolu, et on ametnikke, kes tunnevad naabruskondi ja on kodanikega otseses kontaktis. Niisiis võib eeldada, et nad teavad kohalikke vajadusi ja potentsiaalseid lahendusi, mis sobiksid igasse olukorda kõige paremini.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Otsuste kiire langetamise teiseks eeliseks on tõik, et see aitab kiiresti rajada usaldusel põhinevat suhet kohalike elanikega.

Eelnenud olukorra analüüsi ja naabruskonna eest vastutavate ametnike poolt esitatud lahendust sisaldava analüüsi koostamisel on kasulik kaasata kohalikke või organisatsioone. Ettepaneku teinud ametniku või politseimeeskonna otsene ülemus võiks sellist korraldust hinnata ja seda monitoorida. Seda tuleks teha suhteliselt lühikese aja jooksul ja sellega ei tohiks viivitada üle kuu aja sõltuvalt probleemi suuruselt ja esitatud lahendusest.

Sama politseipoolne esindaja, kes osaleb protsessis algusest peale, peaks teavitama soovitud ettepanekust ning tegema seda võimalusel enne ettepaneku elluviimist. Selline mitteametliku suhtluse mudel, mis sisaldab formaalset osa (politsei peakorter kinnitab otsuse) on jällegi üheks elemendiks, mis tõstab usaldust politseiesindajate hulgas ning politsei ja kogukonna vahel.

Niisugune kogukonna liikmete juhtimise viis, millel on horisontaalsem otsuste langetamise protsess, suurendab naabrite usku kohalikkude politseisse. Suurem usk aitab omakorda kaasa politsei tööle ning võimaldab teabel paremini liikuda, et ennetada sotsiaalset pinget ja isegi kuritegusid.

3.2. POLITSEITEENISTUSE ORGANISATSIOON

Vihaga seotud juhtumid ja kuriteod ei ohusta mitte ainult üksikisiku turvalisust, vaid ka kollektiivset turvalisust. Need rikuvad otseselt vabaduse, võrdõiguslikkuse, väärkuse, demokraatia, inimõiguste ja kodanikuvabaduste austamise, Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja muude rahvusvaheliste inimõiguste lepingute põhimõtteid. Need on kuriteod, mis õhnestavad Euroopa Liidu liikmesriikide demokraatliku mudeli aluseks oleva harmoonilise suhtluse mitmekülgset mudelit ning Liidu põhiväärtuseid⁶.

Tuleb kokku panna politseimeeskonnad, mis kasutaksid kogukonnapolitseitöö filosoofiat, olles täielikult pühendunud kogukonnale, et luua usaldust institutsiooni ja ka politseinikesse, keda teatakse ja tuntakse geograafilises piirkonnas, kus nad töötavad. Need meeskonnad⁷ peaksid samastuma oma naabruskonnaga ja keskenduma nende probleemidega töötamisele – kuid mitte ainult rassismiprobleemidele. See aitab kaasa headele suhetele ja vastastikusele mõistmisele.

Antud filosoofia peaks toimima 365 päeva aastas. See peaks olema pidev ja seda ei tuleks rakendada ainult siis, kui politsei märkab probleemide teket. Usaldus ja suhted tuleb luua enne, kui need saavad vajalikuks. Kui seda tehakse õigesti, on väga lihtne ennetada probleemsete olukordade teket ja juhul kui need ka tekivad, lüüa need juba eos.

⁶ AGUILAR GARCÍA, M.A. ja teised, *Manual práctico para la investigación y enjuiciamiento de delitos de odio y discriminación*, Barcelona, 2015, lk 17

⁷ Projekti esimeses etapis tuvastati, et kohaliku politsei erinevad algatused pühendusid spetsiaalselt vihakuritegude ja rassismi vastu võitlemisele. LÄHIPOLITSEI vastastikuse õppe töötoas tehti mitmeid ettepanekuid nende üksuste töö tugevdamiseks. Rõhutati vajadust parandada suhtlust konkreetsete üksuste ja linna naabruskondade/piirkondade vahel. Selle jaoks koostati ettepanek, mis kirjeldas „sideametniku“ profiili piirkonnaüksustes. Teiseks soovitusena oli suurendada politseinike arvu, kes suhtlevad otseselt vihakuritegude ja/või rassistlike juhtumite ohvritega kindlas piirkonnas.

Kogukond usaldab oma politseinikke, informeerides neid kahtlastest olukordadest või sellistest, mis võiksid kogukonna jaoks ohtu kujutada. Näiteks politseiga pingelistes suhetes olevates naabruskondades ei pöördu inimesed kohalike politseinike poole, et teada anda rassistlikest või ksenofoobsetest tegevustest. Selle asemel jätavad nad asja enda teada või teavitavad nendest juhtumitest paralleelsete kanalite kaudu (ühendused, sõbrad, sotsiaalvõrgustikud, kogukond, usulised keskused jms).

Kui teatud ühiskonnasektorid jätkavad kahtluste tekitamist politsei vahelesekumise suhtes, pinged hakkavad kasvama ja tekitavad isegi rahutusi, siis peaks vastava väljaõppega politseiteenistusel olema võimekus selliseid olukordi leevendada kas ametlike või mitteametlike kogukonnaliidrite kaudu, kellega on eelnevalt loodud usalduslik suhe ja suhtluskanalid. Niiviisi saavad nad aidata kaasa olukorra maharahustamisele viia läbi nõutavad juurdluseid, et heita valgust asetleidnud sündmustele.

Seoses rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide juhtumite uurimisega, mis rikuvad põhiõiguseid mitmetes kohtuotsustes, on Euroopa Inimõiguste Kohus nõudnud Euroopa Nõukogu liikmesriikidelt efektiivsete ametlik juurdluste läbiviimist, mille tulemuseks on rassistlike ja ksenofoobsete juhtumite eest vastutavate isikute tuvastamine ja karistamine, sh kohustus rakendada kõiki põhjendatud meetmeid tuvastamiseks, kas juurdluse all olevad juhtumid on rassistliku motiiviga ning teha kindlaks, kas teavitatud sündmustes mängis rolli rahvuslikul päritolul põhinev viha või eelarvamus⁸.

Sündmuste tõeline põhjus tuleb välja selgitada. Vajaduse korral tuleb kõik küsitlused avaldada kohtuvõimudele. Tõelise ja rahuldava lahenduseni ei jõuta kõigest konfliktist vaigistamisega. Vajalik on põhjalik juurdlus, mis käsitleb peamiseid küsimusi sügavuti. Ühekordne hetkelahendus võib lasta konfliktil suurened ja eskaleeruda, mis õõnestaks toimivat suhet politsei ja kogukonna vahel.

Saadud teabe töötlemine. Tuleb kehtestada süsteemid ja meetodid, et jälgida ja hallata kogukonna pingeid ning koguda kogukonna kohta operatiivteavet⁹. Viha, rassismi ja ksenofoobiajuhtumite suurus ning sagedus on üheks võtmeelemendiks, mida politseil tule jälgida igapäevaselt ja iganädalaselt¹⁰.

Seda tuleks mõõta koos teiste elementidega: kogukonna operatiivteave, kuritegevus ja muud sotsiaalsed faktorid. Tulemusi tuleks jagada kohaliku kogukonna ja teiste võtmepolitseinikega. Algatused, mille eesmärgiks on kohalike kogukondade pinge ja konfliktide jälgimine, võimaldavad nii politseil, kogukonnal kui muudel olulistel osapooltel varakult kogukonda sekkuda.

⁸ ECHRi kohtuotsus 6. juuli 1985, Nachova ja teised vs. Bulgaaria; 31. Mai 2007, Secic vs. Horvaatia; 24. juuli 2012, Beauty Salomon vs. Hispaania; ja 11. märts 2014, Abdu vs. Bulgaaria. Inimõiguste Kohtu otsus 10/20/2015 Balázs vs. Ungari.

⁹ Ühendkuningriigis mõistetakse kogukonna operatiivteabe all informatsiooni ja muid sisendeid kogukonnaliikmetelt, mis võivad tähendada võimalikku sotsiaalse pinge eskaleerumist. See hõlmab teabe analüüsi ja kogumist – nt kuulujutud või see, mida kogukonna liikmed räägivad politseile oma tunnetest. Selline teave koos politsei informatsiooniga ja politsei operatiivteabega võib aidata ennetada konflikte ja sotsiaalset pinget.

¹⁰ LÄHIPOLITSEI vastastikuse õppe töötoas tehti kaks ettepanekut antud küsimuse parandamiseks: esiteks rajada otsese dialoogi mehhanismid kohaliku politsei ja kogukonna vahel eriti kõige haavatavamate gruppidega ning seoses vihakuritegude ja/või rassistlike juhtumitega. Sellega seoses arutati politseinike vormirõivaste üle. Silmas pidades usalduse loomist teatud rühmades (eriti noored inimesed) hinnati politseinike vajadust kanda vormirõivaid ja leiti, et see on ebavajalik.

Lisaks pingetealase informatsiooni jagamisele kohaliku kogukonnaga tuleks abiks kaasata kodanikuühendusi, et saada teavet käimasolevate konfliktide ja juhtumite kohta. Heaks praktikaks oleks luua süstemaatiline meetod politseinikele ja sotsiaalsetele osapooltele teabe kogumiseks. Nii politseinikud kui sotsiaalsed osapooled peavad olema saanud põhjalikku väljaõppe meetodi juurutamiseks.

Sotsiaalmeediat võib kasutada organiseeritud rühmade identifitseerimiseks ning nende tegevuse jälgimiseks. Nad võivad märgata kutseid võimalikele kogunemistele, mille kavatuseks on toime panna vägivaldseid ja rassismist, ksenofoobiast või muudest sallimatuse vormidest ajendatud tegevusi. Võib isegi juhtuda, et selliste organiseeritud rühmade loomist on võimalik ette näha.

Sotsiaalmeediat jälgides võib politsei ka kuritegusid tuvastada ning isegi nendest teada saada enne nende toimepanemist. Sotsiaalmeedia võib samuti aidata suundade tuvastamisel oluliste sündmuste eel. Jälgimist tuleb aga teostada ülimalt austusega privaatsuse ja andmekaitseaduste suhtes ning vajadusel võib seda kohtulikult kontrollida.

Politseiteenistus võib sedasama sotsiaalmeediat kasutada pareerimaks võltsuudiseid, mis õhnestavad naabruskondades rahulikku koeksisteerimist.

Politsei poolt läbiviidavad mittediskrimineerivad identsuskontrollid. Jälgimis- ja juhtimismehhanismide juurutamine tänaval olevate inimeste identsuskontrollide, peatamiste ja läbiotsimiste jaoks.

Õeldakse, et identsuskontrollid põhinevad etnilisel profileerimisel, mispuhul politsei keskendub ebaproportsionaalselt teatud üksikisikutele kas siis ilmse või mitteilmse rassilise, etnilise või riikliku päritolu tõttu, selle asemel, et põhineda kahtluse objektiivsetel ja põhjendatud alustel.¹¹

On väga oluline veenduda, et politsei ei tegele isegi tahtmatult etnilise profileerimisega (kontrollida, milliseid inimesi peatatakse sagedamini ja miks). Seepärast on soovitatav kontrollida meetodeid, mida kasutatakse inimeste tänaval peatamiseks ja läbiotsimiseks ning veenduda, kas need on standardiseeritud, kas jälgitakse protokollid ning kas neid jälgib ülemus, kes peab vastutama ühiskonna ees, et kaitsta põhiõiguseid ja seadustada politseitööd ühiskonna silmis.

Andmeid tuleb salvestada, analüüsida ja majasiseselt auditeerida, et tõendada ID-kontrollide efektiivsust ning nende läbiviimise meetodit, vältimaks rassilist erapoolikust ja diskrimineerivaid kontrole. Selleni võib jõuda vormide koostamise abil, mis kirjeldavad üksikasjalikult kodanike õiguseid ja kohustusi, kui nendele kohaldatakse vastavat politseipoolset sekkumist. Niisugune ID kontrollimise meetodika on heaks kiidetud mitmete Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide poolt, kes töötavad inimõiguste kaitsmise nimel¹².

Politsei mitmekülgse juhtimise alal töötavate politseinike vabatahtlikkus. See ülimalt spetsiifiline politseitöö eeldab asjassepuutuvatelt politseinikelt erilist pühendumust. Huvitatud politseinikud

¹¹ MILLER, J., *Identificaciones policiales imparciales y eficaces, informe técnico, Lecciones sobre la reforma en cinco servicios policiales españoles*, 2015, New York, lk 9

¹² Inimõiguste Nõukogu, eriraportööri aruanne rassismi, rassistliku diskrimineerimise, ksenofoobia ja seotud sallimatuse tänapäeva vormide kohta, op. cit. lõigud 68 ja 69; Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, *Towards More Effective Policing Understanding ja Preventing Discriminatory Ethnic Profiling: A Guide* (2010), lk 53.

peavad läbima selektiivse koolitusprotsessi. Protsess peab sisaldama mitmeid teste, sh intervjuud, et hinnata koolitusprotsessil omandatud oskuseid ja kandidaatide suhtumist. Koolitamise-valiku protsess on soovituslik, kuna kandidaatide valmisolek ei ole piisav tagamaks, et politseil on tööks vajaminevaid oskuseid. Koolitusprotsess võiks olla osaks üldisest politsei koolitusstrateegiast. Kandidaadid peaksid selle läbima (intervjuu, mille eesmärk on hinnata psühholoogilisi aspekte, ametikohale vastav üldine kehaline vorm ja test, mis hindab üldiste teadmiste omandamist), et saada üksuse liikmeks. Kui edutamise küsimus tõuseb päevakorda, tuleks politseiteenistuse ridades arvesse võtta töökogemust nendes üksustes.

Vaja on ka ajalist panust, sest ei ole mõtet koolitada spetsialiste mitmekülguseteemalises politseitöös, luua suhteid kogukonnajuhtide, valitsusväliste organisatsioonide ja seotud struktuuridega jne ning seejärel nõuda üleviimist või üksuse muutmist, kuna politseinik ei pakkunud ennast sellise töö jaoks üldse vabatahtlikuks või avastas, et see talle ikkagi ei meeldi. Sellesse erilisse töösse võib kaasata ainult vabatahtlikke politseinikke.

Kogu politseiinstitutsioon peab seda filosoofiat jagama, isegi kui mitte igas vahetuses ei ole vastava väljaõppega politseinikke. Eesmärk on muuta organisatsioonilist kultuuri, muutes võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise selle peamiseks prioriteetideks. Näiteks ei ole tõenäoline, et lepitusprotsessi läheb vaja öise vahetuse ajal. Tegevuspiirkonna suurima aktiivsuse periood ei ole kindlasti mitte öösel. Muidugi ei vähenda see kõikide vahetuste töö olulisust sama filosoofia põhimõttel. Politseinikel on võimalus hinnata, kas probleemiga peaks tegelema vihakuritegudele spetsialiseerunud meeskond ja edastada see koos kogutud informatsiooniga vastavate kanalite kaudu või oodata, kas juhtumi saab lahendada üksus, kes sellega kokku puutus.

Politseiteenistuse strateegia usalduse loomisel vähemusrühmades. Rotterdami harta¹³ pakkus välja erinevaid meetmeid, nii poliitilisi kui politsei jaoks organisatsioonilisi, kirjeldades, milline peaks politseitöö olema multietnilises ühiskonnas. Kui politsei eesmärgiks on olla legitiimne teenistus terve kogukonna jaoks, tuleb sellel toetada tegevusi, et jõuda etnilise mitmekülguseni omaenda ridades¹⁴. Nii mõnedki rahvusvahelised ja Euroopa inimõiguste institutsioonid¹⁵ on soovitanud võrdsete võimaluste loomist naispolitseinike ja vähemusrühmade liikmete arvu suurendamiseks, mis aitaks politseiteenistusel olla efektiivsem.

Kuidas politsei käsitleb individuaalseid või kollektiivseid kaebuseid seoses viha- või diskrimineerimisjuhtumitega nende endi politseinike suhtes. Olulised on läbipaistvus ja selgelt määratletud sisekontrolli elemendid, et mitmekülgses ühiskonnas usaldust mitte õonestada. Jällegi rõhutab Rotterdami harta väga selgete kaebuste ja konfliktide meetodite vajadust, et lahendada politseiliikmete vastu esitatud viha-, sallimatuse või diskrimineerimise juhtumeid. Kui rassismiga tegeletakse politseiteenistus siseselt, saavutab politsei ühiskonna silmis usaldusväarsuse¹⁶. Tuleks

¹³ 1996. aastal kirja pandud harta on kokkuvõtete dokument, mis koostati Rotterdamis peetud konverentsil selle linnavolikogu, munitsipaalpolitsei ja rassismivastase ühenduse RADAR eestvedamisel. Rahvusvahelise juhtimismeeskonna toel oli konverentsi juhtlauseks „Politseitöö paljurahvuselises ühiskonnas. Põhimõte, praktikad ja seosed“. Konverentsil osales üle 120 delegaadi, kes esindasid 17 riiki ja olid kas politsei, kohalike ametivõimude või valitsusväliste organisatsioonide liikmed.

¹⁴ SAEZ, J. ja teised, *Guía para la Gestión Policial de la Diversidad*, Madrid, 2013, lk 63.

¹⁵ Rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjon (ECRI), ECRI üldine politseitöö soovitus nr 11: Rassismi ja rassstliku diskrimineerimise vastu võitlemine politseitöös, vastu võetud ECRI poolt 29. juunil 2007. a, lõik 17; Inimõiguste Nõukogu, eriraportööri aruanne rassismi, rassstliku diskrimineerimise, ksenofoobia ja seotud sallimatuse tänapäeva vormide kohta, op. cit., lõik 60.

¹⁶ Ibid., lk 64.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

ka märkida, et sõltumatute kaebuste mehhanismide juurutamine ebaregulaarsest politseitööst teavitamiseks on inimõiguste mandaat¹⁷.

Kuidas saavad kodanikud teavitada rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide tegudest või juhtumitest. Politseiteenistuse jaoks on olulised mehhanismid selgete ja kättesaadavate kaebuste ning teabe saamiseks. Võitluses rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu on meetodite või elementide olemasolu, mis aitavad kaebust esitada inimestel, kes pole eriti head kõnealuse riigi keele valdamisel asjaoluks, mida organisatsioon peab arvestama.

Mugandatud keeles dokumendid, mida mõistavad vaimse puudega isikud või otsesed teavitussüsteemid politseiga mobiilside kaudu on kasulikud teatud puuetega inimestele (näiteks kurdid) sel määral, mil need aitavad kaasa suhtlusele politseiga. Politseipoolne uute tehnoloogiate kasutamine sobitub viisiga, kuidas noored tänapäeval suhtlevad.

Teiseks viisiks, kuidas vähendada lõhet kodanikega, on pöörduda kultuuridevaheliste lepitajate või muude sarnaste isikute poole erinevates linnades, sest neil on sügavamad teadmised vähemusrühmade peamisest keelest ja kultuurilistest aspektidest.

Uusi informatsioonitehnoloogiaid (nutitelefonid, sõnumivahetusrakendused ja sotsiaalmeedia) tuleks vaadelda kui võimalust, mida politseiteenistus saaks kasutada, et parandada suhtlust ühiskondadega, mida see teenib.

Viisid, kuidas naabruskondades patrullida või neid jälgida. Iga organisatsioon peab hindama, milline meetod on parim lõhe ületamiseks spetsialiseerunud politseinike ja kodanike vahel ilma politseioperatsioonide õõnestamata. On piirkondi, kus politseitööd on kõige parem teha jalgsi – näiteks kohtades, kus on tihedalt kortermaju ja inimesi. See ei oleks aga mõttekas ühepereelamute piirkondades, kus politseinik saaks jalgsi ainult väikse osa naabruskonnast läbida. Nendes piirkondades oleksid sobilikumad jalgrattad, mootorrattad, neljarattalised sõidukid või muud transpordiviisid, mis võimaldaksid ühendada lähipolitseitöö politseinike operatiivsete vajaduste ja ohutusega. Siiski ei tohi unustada, et mida aeglasemalt politseinik patrullib, seda suurem politseinike võime jälgida kodanikke ja nendega suhelda. Alati on lihtsam politseinikule jalgsi ligi astuda, mitte püüda peatada sõidukit, et selles olevate isikutega rääkida.

3.3. HINDAMINE

Selles peatükis räägime lähemalt rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamiseks mõeldud lähipolitseialgatuste vajalikust järelkontrollist ning hindamisest. Tehti mitmeid olulisi järeldusi seoses politseitegevuse jälgimise ja hindamisega, põhinedes aruandel pealkirjaga *Parimad praktikad ja võrdlev uurimus: rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitleva lähipolitsei teenused, struktuurid, strateegiad ja meetodid*¹⁸, mis koostati LÄHIPOLITSEI projekti esimeses etapis:

¹⁷ Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, op. cit., lk 58; Inimõiguste Nõukogu, eriraportööri aruanne rassismi, rassistiiku diskrimineerimise, ksenofoobia ja seotud sallimatuse tänapäeva vormide kohta, op. cit. lõik 70.

¹⁸ <http://www.proximitypolicing.eu/>

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

- Üheks peamiseks tuvastatud nõrkuseks on sekkumise peaaegu olematu järelevalve ja hindamistegevus sekkumiste, parima praktika ja analüüsitud projektide kohta.
- Keeruline on hinnata politsei tegevuste reaalsel mõju ja selle edu rassismi, ksenofoobia, üldise sallimatuse ja vihakuritegude ennetamisel ning nende vastu võitlemisel. Seda ka seetõttu, et mõningate eranditega ei eksisteeri regulaarset järelkontrolli või järelevalvet tegevuste ja saadud tulemuste üle.
- Vihakuritegude ja muude sallimatuse juhtumite kogumise kohta tuleb luua andmebaas kohtades, kus selline töövahend veel puudub, et politsei saaks vastavat piirkonda jälgida.

Seetõttu on kõnealuse peatüki eesmärk anda mitmeid juhiseid, mida võib rakendada mitmekülgses kohalikes kontekstides, võttes arvesse lähipolitsei filosoofiat. Alustuseks tuleb kasutada kahte aspekti:

- Enamustes LÄHIPOLITSEI projektis analüüsitud kogemustes sõltub lähipolitseimehhanismide ja -meetodite areng viisist, kuidas politseiteenistus on organiseeritud erinevatel valitsustasanditel. Üheskoos ülemaailmse organisatsiooniga, kuhu politsei kuulub, ja erinevate politseiteenistuste erinevate pädevustega loob see olukorra, kus politseil on mõnikord erinevad filosoofiad seoses politseitegevuse korraldamise ja avaliku julgeolekuga.
- Eelmainitu tulemusena tuleb olla teadlik avaliku julgeoleku eest vastutamise erinevatest tasanditest (aru saades, et „julgeoleku“ või „turvalisuse“ mõistel on erinevad definitsioonid), politseitegevuse kontseptsioonist ning igale küsimusele pakutud hindamismetoodikast. Hinnangud politsei tegevusele keskenduvad tõenäoliselt pigem politsei efektiivsusega seotud aspektidele kui kogukonna- või lähipolitsei tööle või sellele, kuidas tegevus suhestub sotsiaalse nähtusega. Niisiis tuleks teha pingutusi, et kaasata selline visioon hindamissüsteemidesse.
- LÄHIPOLITSEI projekt on seotud lähipolitsei tööga väga spetsiifilises skoobis, st rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamisega kohalikul tasandil. See muudab hindamissüsteemi keerukamaks, kuna peame teadma, kas politseiteenistusel on andmete kogumise meetodid seoses rassilisest ja/või etnilisest päritolust motiveeritud sallimatuse juhtumitega, milliseid indikaatoreid kasutatakse lähipolitsei töö perspektiivi hindamiseks ja mõõtmiseks nendes süsteemides ja nii edasi. Kui need kõik puuduvad, on oluline süveneda selle põhjustesse ja hinnata kohaliku kohalikus kogukonnas toimuvate rassistlike ja ksenofoobsete juhtumite hindamismehhanismi juurutamise võimalust. Hoolimata sellest, kas eelnimetatud teabekogumissüsteemid ja indikaatorid on juba olemas või need tuleb nullist välja mõelda, on väga oluline, et need integreeritakse täielikult politsei informatsiooni- ja uurimissüsteemidega.

Järgmisena on esitatud näide lähipolitsei hindamise ettepanekust ühes rassistlikus ja ksenofoobses piirkonnas. See kirjeldab erinevaid hinnatavaid mõõtmeid või valdkondi, indikaatorite nimekirja ja võimalikke andmeallikaid.

Tehti ettepanekud viieks hindamisvaldkonnaks või -mõõtmeks:

- Avalik julgeolek ja kooseksisteerimine, millel on omakorda kaks lahutatamat mõõdet. Üks on objektiivne (sündmused: tegelik konflikt ja kriminaalkuritegu). Teine on subjektiivne (taju: kodanike arvamus kooseksisteerimise ja turvalisuse kohta). Seepärast on nii konflikt kui avaliku julgeoleku puudumine tõeliseks ohuks (konflikti ja kuriteo ohvriks olemise tõenäosus) ning tajutud riskiks (konflikti kartus ja avaliku julgeoleku üleüldine puudumine). Järelikult peab hindamine sisaldama mõlema mõõtme analüüsi: „faktidel“ põhinevat objektiivset mõõdet ja tajul põhinevat subjektiivset mõõdet. Vihakuritegusid iseloomustab nende tugev mõju mitte ainult ohvrile, vaid ka rühmale, kuhu ohver kuulub. See teeb turvalisuse taju mõõtmise olulisemaks kui teistes kuriteoliikides ning aitab paremini tuvastada haavatavaid gruppe ja nende vajadusi.
- Politsei tegevuse mõõde. See hõlmab indikaatorite kehtestamist, et hinnata ja mõõta politsei töötulemuse valdkondi ning igale piirkonnale asetatud rõhku, sh igas piirkonnas veedetud aeg, seotud ülesannete tüüp ja määratud tingimused. Mõõde võimaldab hinnata nii politsei töötulemust kui seda, kas ülesannete määramine langeb kokku institutsiooniliste prioriteetidega.
- Politsei organisatsiooni / juhtimise mõõde. Selle vihmavarju all leidub mitmeid mõõdetavaid dimensioone. Saame mõõta ressursside kasutamise efektiivsust, st eraldatud (inimeste ja materjalide) ressursside ning sätestatud eesmärkide täitmise vahelist suhet. Kaardistada võib ka värbamist, koolitamist ja edutussüsteeme, et veenduda, kas need täidavad seatud eesmärgi piisavalt, sobivad kandidaatide profiili ja valikuprotsessi kvaliteediga ning välja selgitada, kas on olemas meetmed, mis toetavad politsei kaasatust erinevates etnilistes päritoludes, kultuurides, usutunnistuses, sugudes, seksuaalses sättumuses jne. Lisaks on oluline veenduda, et kaasatud on nii professionaalne kui töökeskkond. Seda saab edendada mentorlussüsteemide ja vähemustele suunatud professionaalsete võrgustike juurutamisega, võimaldades politseinikel jagada oma kogemusi ja muresid ning kasutada ära teisi lähipolitseiplatvorme. Institutsiooniline struktuur ja käsuahelad on veel üheks oluliseks mõõtmeks, mida kaaluda, et heita valgust informatsiooni horisontaalsele ja vertikaalsele edastamisele institutsioonisiselt.
- Politsei ja kogukonna vaheline suhe. Kogukond on informatsiooni põhiallikaks politsei töötulemuse mõõtmise. Arvestades, et politsei peamiseks „kliendiks“ on kogukond, mida see teenib, ei ole vajagi öelda, et kogukond on parimal positsioonil erinevate aspektide arvustamiseks - sh teenistuse kvaliteet, usaldus politsei vastu ja kogukonda suhtumine. Siinkohal on väga kasulik rakendada 360° hindamist, milles politsei kirjeldab oma kohustusi ning inimesed, kellega politsei koostööd teeb, analüüsib selle käitumist. Meie eesmärkide jaoks lisame nende kogukondade analüüsi, kellega politsei suhtleb. Niisugune hinnanguraport võimaldab politsei oma töötulemusi vaadelda läbi teiste silmade, tuvastada ja parandada võimalikud murekohad ning astuda samme, mis toetavad politsei professionaalset ja isiklikku arengut.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Indikaatorid

Võimalik on määratleda kolme tüüpi indikaatoreid:

- Mõjuindikaatorid: mõõdavad tegevuse, programmide või kindla nähtuse mõju. Eesmärk on välja selgitada vastavus sekkumise eesmärgile (tegevus või programm).

Järgnevalt on esitatud näide:

- Üldine eesmärk: vähendada rassistlike ja ksenofoobseid juhtumeid X territooriumil.
  - Indikaator: kaebuste osakaal (otsene või kaudne¹⁹) rassistlike ja ksenofoobsete juhtumite kohta 12 viimase kuu jooksul X territooriumil.
- Tulemuse indikaatorid: kasutatakse spetsiifiliste eesmärkide täitmise mõõtmiseks strateegilises raamistikus. Eesmärk on välja selgitada eesmärgi saavutamiseks tehtud tegevused. Näide:
    - Üldine eesmärk: vähendada rassistlike ja ksenofoobseid juhtumeid X territooriumil.
    - Spetsiifiline eesmärk: toetada kodanike osalust harmoonilise suhtluse ja turvalisuse edendamisel.
    - Tulemuse indikaator: kohalike elanike arv, kes osalevad aktiivselt platvormidel või kooseksisteerimise nõukogudes, millest võtavad osa ka lähipolitseiüksused ja piirkondlikud ühendused ning sotsiaalsed, kultuurilised, usulised ning immigrandide ühendused.
  - Protsessi indikaatorid: kasutatakse progressi väljaselgitamiseks plaani eesmärkide täitmiseks vajalike spetsiifiliste tegevuste elluviimisel.
    - Üldine eesmärk: vähendada rassistlike ja ksenofoobseid juhtumeid X territooriumil.
    - Spetsiifiline eesmärk: toetada kodanike osalust harmoonilise suhtluse ja turvalisuse edendamisel.
    - Protsessi indikaator: viimase kuue kuu jooksul peetud koosolekute arv ning teostatud lepingud või tegevused.

Hindamissüsteemi väljatöötamisel on oluline kasutada kõiki indikaatorite tüüpe, sest erinevad indikaatorid mõõdavad erinevaid ja täiendavaid asjaolusid. Kui enamus avaliku julgeoleku hindamissüsteeme kasutab tavaliselt mõju- ja tulemusindikaatoreid, on lähipolitsei jaoks kasulik kasutada protsessiindikaatoreid – eriti mõne esitatud hindamismõõtme jaoks.

---

¹⁹ Ametlikud kaebused politseile ja/või prokuratuurile või kaudsed kaebused, nt ühingute, rühmade või üksikisikute tegevus, kes ei esita ametlikku politseiaruannet.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Hindamismaatriks

Pakutav hindamismaatriks hõlmab spetsiifilisi indikaatoreid iga valdkonna mõõtmiseks, pidades kinni LÄHIPOLITSEI projekti konkreetsest skoobist. Indikaatorite nimekiri on näidiseks ja see on mittetäielik, kuna seda tuleb kohandada iga situatsiooni jaoks eraldi.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÕLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Hinnatav mõõde	Indikaatorid	Andmeallikas
Kuritegu/õigusrikkumine	<ul style="list-style-type: none"> Aastane vihakuritegude ja rassistlike/ksenofobsete juhtumite osakaal 1000 elaniku kohta. Vihakuritegude ja rassistlike/ksenofobsete juhtumite eest kinnipeetute osakaal 1000 elaniku kohta. Lahendatud vihakuritegude ja rassistlike/ksenofobsete juhtumite osakaal viimase 12 kuu jooksul.	Politseistatistika
Tajutud turvalisus	<ul style="list-style-type: none"> Rahvastiku osakaal, kes usub, et nad on olnud rassistliku/ksenofobse juhtumi või vihakuriteo ohvriks viimase 12 kuu jooksul. Rahvastiku osakaal, kes usub, et rassistlikud/ksenofobsed juhtumid või vihakuriteod on nende naabruskonnas kasvanud viimase 12 kuu jooksul. Rahvastiku osakaal, kes on astunud mingeid samme, et ennetada rassistliku/ksenofobse juhtumi või vihakuriteo ohvriks langemist piirkonnas. Inimrühmad, kes tunnevad või tajuvad, et nad võiksid langeda rassistlike või ksenofobsete juhtumite ohvriteks järgmise 12 kuu jooksul.	Tajutud turvalisuse uurimus naabruskonnas/linnas. Kodanikuühiskonna organisatsioonidelt kogutud teave/andmed.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÕLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Hinnatav mõõde	Indikaatorid	Andmeallikas
Politseitegevus	<ul style="list-style-type: none"> • Politseinike arv, kes on pühendunud ennetavatele / uurivatele tegevustele, mis uurivad rassismi- või ksenofoobiajuhtumeid ja sallimatuse vorme. • Salvestatud viha-, rassismi ja ksenofoobiajuhtumite arv ja juhtumid, millesse lähipolitsei on kaasatud. • Rassismijuhtumite ohvritele osutatud abi indikaatorid. Kuidas tajub ohver politseilt saadud abi. Ei tule mõõta ainult kulutatud aega või esitatud kaebuseid. • Politseitegevuse järelkontroll rassismijuhtumite või vihakuritegude ohvrite korral (ohvrite külastamine, juhtumite järelkontroll jne). 	Politsei tegevusaruanded
Politsei tegevus / organisatsioon	<ul style="list-style-type: none"> • Politseinike arv, kes on saanud eriväljaõppe rassismi ja ksenofoobia teemadel (näidata politseinike arv). Arvesse tuleks võtta koolitusest osavõtmise soovide arvu ning vastuvõetud kandidaatide suhtarvu. • Pidev harimine ja värskenduskursused rassismi ja ksenofoobia teemadel (koolitustundide arv, kursuste võimaluste sagedus, osalejate profiil jne). • Vähemusrühmadesse kuuluvate politseinike arv / osakaal. 	Politsei tegevusaruanded
Suhe kogukonnaga	<ul style="list-style-type: none"> • Ametlike ja mitteametlike koosolekute arv kogukonna organisatsioonidega, eriti nende rühmadega, mis on kõige haavatavamad rassismi / ksenofoobiajuhtumite suhtes. Rahulolulase ja koosolekute tulemused. • Koostöö muude avalike teenustega: sotsiaalteenused, tervishoiuteenused, haridusteenused jne. • Kooseksisteerimine või kohaliku osaluse platvormid / nõukogud, milles lähipolitsei mingil viisil osaleb. Rassismi / ksenofoobiajuhtumite arutelu nendes foorumites. • Toimivad süsteemid, et hinnata kogukonna rahulolu politseinike tehtud tööga (rahulolu-uuringud, hindamistöodad jne). 	<p>Politsei tegevusaruanded</p> <p>Aruanded ja uuringud, sh kodanikuühiskonna organisatsioonide poolt koostatud.</p>

4.

KOOLITAMINE ja SPETSIALISEERUMINE

Tegemist on ühe kõige olulisema peatükiga käsiraamatus, sest suurem osa lähipolitsei filosoofiast põhineb koolitamisel ja sellel, kui hästi tunnevad mitmekihilise ühiskonna politseitöö ja usaldusel ning vastastikusel lugupidamisel põhineva suhte loomise eest vastutavad politseinikud kodanikke, keda nad teenivad. Siiski ei tohiks koolitamise kontseptsioon piirneda ainult politseikoolidega. Kõik, kes puutuvad antud küsimusega kokku, peaksid omandama selle kohta võimalikult palju teadmisi.

Laiaulatuslik koolitamine on nõutud inimõiguste, Euroopa Liidu raamistiku kohaldatava seadusandluse ja igas riigis kehtiva seadusandluse valdkondades. Politseinikud vajavad koolitust viha- ja sallimatuse juhtumite ning kuritegude küsimuses, kuna vihakuriteod jäävad vahest märkamatuks. Kui indikaatorid on määratletud, on lihtsam koguda asjassepuutuvat tõendusmaterjali ja teavet, et heita juhtumitele ja nende alusmotiividele valgust.

Koolitamisel on otsene mõju ohvrite kohtlemise viisile. Mida paremini on politseinikud koolitatud, seda paremini oskavad nad hinnata reaalsel olukorda ja ohvreid ümbritsevaid tingimusi ning neid paremini teenida.

Rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ohvrid kannatavad põhimõtteliselt oma väärkuse rikkumise all. Seega on usalduse loomisel ülioluliseks viis, kuidas politsei neid kohtleb ja nendega suhtleb.

Kvaliteetne koolitamine rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemise teemadel eeldab organisatsioonilist kultuuri, mis põhineb võrdsel kohtlemisel ja

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

mittediskrimineerimisel. Seetõttu on vajalik tagada, et õpetatav garanteerib just selliste teadmiste, oskuste ja hoiakute omandamise, mida on vaja ohvrite õige kohtlemise tagamiseks ja nende olukordadega efektiivselt võitlemiseks. Lisaks peab koolitusstrateegiate väljatöötamisel olema organisatsiooni ja selle kaasatuskultuuri tugi.

Koolitusvalikud on järgmised:

4.1. KOOLITAMINE AMETLIKES KOOLITUSKESKUSTES JAVÕI POLITSEIKOOLIDES

4.1.1. Spetsiifiline koolitamine baaskoolituskursustel uutele politseinikele. Politseinikke valmistatakse ette vihakuritegude ning rassismi- ja/või ksenofoobiajuhtumite tuvastamiseks ning nende vastu võitlemiseks lähipolitsei filosoofia põhimõtete alusel alates nende politseitöö algusest.

Karjääri alguses tagab seda tüüpi koolitamine, et politseinikud põimivad vastava tööviisi oma igapäevasesse rutiini, oskavad tuvastada rassismi- ja/või ksenofoobiajuhtumeid ning muid sallimatuse vorme ja on võimelised neid koheselt suunama vastavale üksusele konkreetseks reageerimiseks. See ei lase sündmustel märkamatuks jääda, sest neid kategoriseeritakse ilma sallimatuse osa tuvastamiseta.

Soovitatakse koolitust, mis toetab uute politseinike eneseteadlikkust ning teadmist mõjust, mis nende endi hoiakutel, stereotüüpidel ja eelistustel on nende professionaalsele töötulemusele, otsuste langetamisele ja ohvrite kohtlemisele.

Lähtepunktiks on teadmised õiguslikust raamistikust ja meetoditest. Teoreetiline sisu on vundament, millele hiljem ehitatakse nõutavad pädevused. Baasteave peab olema kohustuslik alates uute politseinike liitumisest politseiorganisatsiooniga ning see peab kehtima kõikides professionaalsetes auastmetes. Lisaks peab olema spetsiaalne kohustuslik koolitus spetsialiseerunud üksuste liikmetele. Samuti peaks olema vabatahtlik koolitus spetsialiseerumise korral.

Oluline on arendada suhtlusoskuseid liitude rajamise, usalduse loomise ja teabe omandamise vaatenurgast lähtudes. Eesmärgi saavutamiseks on kaks kindlat tehnikat: kognitiivsed intervjuud ja lepitamine.

Järgnevad on loetletud mõned tunnused, mida koolitus peaks sisaldama:

- Üldiselt on prioriteet klassiõppel ja töökohal toimival õppel („sukeldumine“ haavatavatesse rühmadesse). Veebikoolitus on mõeldud ainult spetsialiseerumis- ja täiendkoolituste jaoks.
- Oluline on kaasata koolitusprotsessi haavatavate rühmade liikmed, neid kaitsvad ühendused ning ohvrid.
- Kursused peaksid keskenduma praktilisele õppele; rõhuga töötubadel.

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

- Õpilase hindamine peaks sisaldama juhtumiuuringuid ja rakendama oskuste kasutamist. Vajalik on ka iseenese hindamine.
- Koolituse edu hindamisel tuleb veenduda selle mõjus politseitöö igapäevapraktikale. Pakume järgmiste parameetrite uurimist: objektiivsuse muutuse indikaatorid (kaebuste arv, osalus, võrgustike loomine jne); kas on olemas järelvaatajad, kes kontrollivad iga teadaoleva vihakuriteo käsitlemist; ohvrite ja neid ümbritsevate isikute rahulolu neile osaks saanud kohtlemisega; salajaste hinnangute kaasamine töökohal; väline hindamine.

4.1.2. Kohustuslik ja/või vabatahtlik **spetsialiseerumisega koolitus** inimõiguste, mitmekesisuse juhtimise, vihakuritegude, konfliktide lahendamise, lepitustehnikate jms valdkonnas peaks olema kõikides politseikoolide koolituskavades. Uuesti koolitatakse ka teenistuses olevaid politseinikke, kes läbisid oma baaskoolituse enne lähipolitseitöö filosoofia juurutamist. Spetsialiseerumis- ja värskenduskursused aitavad politseinikel kaasata selliseid tööpraktikaid nii, et need muutuvad automaatseteks.

Koolituse muutmine kohustuslikuks on viis, kuidas tagada, et organisatsioon tervikuna on teadlik antud küsimuse tähtsusest, mida saab kinnistada suhtlusstrateegiaga²⁰.

- Eriliselt tuleks keskenduda alaealistega (nii ohvrite kui agressoritega) tegelevate politseinike koolitamisele.
- Koolitus spetsiifilise ja kvaliteetse abi osutamiseks ohvritele, kelle põhiõiguseid on rikutud. Tuleb arvestada erinevate tingimustega, mistõttu isikuid diskrimineeritakse (rassism, ksenofoobia, LGTBI-foobia, usutunnistus, usulised veendumused, puue, sotsiaalmajanduslik olukord, sugu, vanus, füüsiline välimus, haigus, rahvusrühm, kultuur jne).
- Vajalik on kursuse hindamine osalejate poolt. Osalejatele tuleks kursuse lõppedes esitada anonüümne küsimustik, et hinnata kasutatud meetodikat ja töövahendeid, sisu ja koolitajaid. Ausate vastuste saamiseks peavad küsimustikud olema anonüümsed.
- Hinnangu andmine sellele, mida osalejad realselt koolitusel õppisid testide ja/või juhtumite/vihakuritegude rollimängude abil. Osa koolituse ajast (eelistatult lõpupoole) eraldatakse juhtumiuuringuteks ja/või rassismi- või ksenofoobiajuhtumite ning muude sallimatuse vormide rollimängude jaoks, et osalejatele õpitut täiendavalt kinnistada.

Tuleks paika panna süsteem hindamaks, kuidas töökohtadega seotud spetsialiseerunud koolitust edasi anti. See peaks sisaldama eesmärkidele vastavuse objektiivseid mõõtmisi ja 360° tagasisidet.

4.2. KOOLITAJAD / ÕPETAJAD

Lisaks politseikoolitajatele tuleb koolitusprogrammidesse kaasata teisi koolitajaid, kes töötavad otseselt ja regulaarselt vihakuritegude ohvrite ja sallimatuse ohvritega, et pakkuda peale politsei perspektiivi ka laiemat vaadet.

²⁰<http://www.empleo.gob.es/oberaxe/ficheros/documentos/IgualdadTratoNoDiscriminacionGuiaRecomendacionesFormacionFFCCSeguridad.pdf>

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Praktiliselt peaks koolitus toimuma kogukonnas (mitte politseiasutustes) ning kaasama osalevaid kogukonnaliikmeid.

Ülikoolid ja akadeemikud-teadlased on sotsiaalse konflikti ja harmoonilise interaktsiooni teemade käsitlemise meetodikate väljatöötamise eesrinnas. Politseiteenistusel tuleb neid teadmisi ära kasutada ja põimida need oma tegevuskavadesse. Koostööprogrammid akadeemikutega on üheks võtmefaktoriks politsei koolitamise edukusel, et ennetada rassismi, ksenofoobiat ja muid sallimatuse vorme.

Koolituskäsiraamatu näidis teadmiste ja oskuste omandamise kohta, et täiustada politsei ja kodanikuühiskonna reageerimist vihakuritegude suhtes, on leitav siit: <http://www.together-project.net/materials/>

LGBTI-foobiaga seotud kuritegude teemalise spetsialiseerunud koolituse näide: ILGA-Euroopa suunised, et koolitada politseinikke võitluses LGBTI-foobiaga seotud kuritegude alal leiate aadressilt: <https://www.ilga-europe.org/resources/ilga-europe-reports-and-other-materials/ilga-europe-suunised-koolitamine-politsei-officers>

Elava Raamatukogu projekt on näiteks, mis on ellu viidud mitmes riigis (algupäraselt pärit Taanist, et tõsta noorte hulgas teadlikkust, on seda kohandatud vastavalt arvukatele diskrimineerimiskontekstidele ja -olukordadele). See rõhutab dialoogi toetamise ja vastastikuse teadlikkuse olulisust, püüdes murda eelarvamusi ning stereotüüpe rühmade kohta, mis on haavatavad diskrimineerimise ja vihakuritegude suhtes. See on kättesaadav aadressil: <http://humanlibrary.org/>

Mainiksime ära ka kogemuse, mille Madridi kohalik politsei on välja töötanud mitmekesisuse koolitamise raames. Teave on saadaval integreeritud koolituse keskuses. Pakutav töömudel hõlmab diskrimineerivate juhtumite ohvriteks olevate välismaalastest elanike kutsumist otsese dialoogi alustamiseks politseinikega, ühise vaatenurga kujundamise toetamist ja kahe rühma vahel empaatia ja usalduse loomist.

5.

OHVRITE KOHTLEMINE

Vihakuritegude, rassismi- ja ksenofoobiajuhtumite ning muude sallimatuse vormide ohvrid on pidanud kannatama oma põhiõiguste rikkumise all. Kogukonna, vähemusrühmade ja mitmekülgse ühiskonna usalduse osakaal politsei suhtes on otseselt proportsionaalne kohtlemisega, mis neile politsei poolt osaks saab.

Interseksionaalsus²¹ või mitmekülgne diskrimineerimine on küsimus, millega tuleb arvestada, et tagada ohvrite korrektne kohtlemine, mõista, et inimesed võivad olla ohvriteks enam kui ühe tingimuse tõttu ning aru saada, kuidas see neid mõjutab.

Vihakuritegude / juhtumite toimepanijate motiivid võivad olla erinevad. Mõnikord motiveerivad ühte ja sama isikut mitmed sallimatuse / diskrimineerimise tingimused. Igaüks neist võib nii individuaalselt kui kollektiivselt osutada sallimatuse või diskrimineerimise juhtumi põhjuseks. Kui näiteks rünnatakse või diskrimineeritakse rahvusvähemusest pärit vaimse puudega isikut, võib see juhtuda tema rahvuse, puude või nende kahe kombinatsiooni tõttu. Interseksionaalsuse vaatevinklist tuleb vihakuritegusid / juhtumeid käsitleda, põhinedes isiku kannatustel ja arvestades kõikide asjaoludega. Siiski on interseksionaalsus midagi enam kui asjaolude summa. See omandab uue mõõtme, sest see paljastab teatud tüüpi alluvuse.

Inimesed satuvad vihajuhtumite / kuritegude ohvriteks negatiivsete stereotüüpidega seostatavate omaduste tõttu, mis on ühiskonnas sügavalt juurdunud ja mis ühest küljest suurendavad nende

---

²¹ Aktivist ja akadeemik Kimberle Williams Crenshaw lõi mõiste „interseksionaalsus“ 1989. aastal. Tegemist on ristlõikuvate või põimuvate sotsiaalsete identiteetide ning vastavate rõhumis-, domineerimis- või diskrimineerimissüsteemide uurimustööga. Teooria oletab ja uurib, kuidas erinevad bioloogilised, sotsiaalsed ja kultuurilised kategooriad nagu usk, rahvuskuuluvus, klassikuuluvus, puue, seksuaalne sättumus, usutunnistus, kastisüsteem, vanus, rahvus ja muud identiteedivormid võivad olla liidetud ja samaaegsed. Teooria väidab, et täielikuks identiteedi mõistmiseks tuleb meil iga elementi või isikuomadust pidada lahutamatu seotuks kõikide teiste elementidega.

väärkuse solvamise tõsidust, samas muutes kannatatud kahju olemust. Seda märgati juba soolises diskrimineerimises, mis on kahtlemata kõige levinumaks diskrimineerimisvormiks Euroopas. Kuid selle teadmisega pole midagi ette võetud ning midagi käegakatsutavat ei ole õpitud. Nii rahvusvahelises kui siseriiklikus seadusandluses käsitletakse diskrimineerimise keeldu eranditult diskrimineerimise üheainsa faktori põhjal (rass, sugu, puue vms); harva kaalutakse mitmete faktorite kombinatsiooni. Erinevaid faktoreid koheldakse tavaliselt paralleelsetena, alati üksteisest ühekaugel olevatena ja mitte kunagi põimuvatena. See lähenemine on aga muutumas.²²

Misogüünia on oluline mõiste mitmekülgse diskrimineerimise või interseksionaalsuse arutelus. Oluline on mainida, et naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee (CEDAW - *Committee on the Elimination of Discrimination against Women*) on kinnitanud, et soopõhine naistevastane vägivald on diskrimineerimise vorm.²³ Konventsioonis naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta (CEDAW) määratletakse naistevastast diskrimineerimist kui igasugust soopõhist eraldamist, tõrjutust või piiratud, mis kas tahtlikult või tahtmata nullib või halvendab naiste õiguste tunnustamist, teostamist ja kasutamist hoolimata nende abieluseisusest meeste ja naiste vahelise võrdsuse, inimõiguste ja põhiõiguste alusel nii poliitilises, majanduslikus, sotsiaalses, kultuurilises, tsiviil- või muus valdkonnas.

Sooküsimus on äärmiselt oluline teema, mida silmas pidada võtta rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide ohvrite kohtlemisel.

Interseksionaalne diskrimineerimine on eraldatus, tõrjutus või piiratus, mis põhineb mitmete faktorite või kaitstud kategooriate interseksioonil ja interaktsioonil, mis on ainulaadselt omane konkreetsele naissoost isikule ja mille eesmärk või tulemus on nullida või halvendada tema inimõiguste ja põhivabaduste tunnustamist, teostamist või kasutamist nii poliitilises, majanduslikus, sotsiaalses, kultuurilises, tsiviil- või muus valdkonnas²⁴.

Eelkirjeldatud arvesse võttes tehakse järgnevas peatükis mõned ettepanekud:

5.1. OHVRITE ABISTAMINE POLITSEIASUTUSTES

Politseiteenistus ei kohtle mõningaid vihakuritegude või juhtumite ohvreid korrektselt, kas siis seetõttu, et nad on alahinnanud juhtunu tähtsust, ohvreid ignoreerinud või - mis kõige hullem - politsei on ise juhtumi toime pannud. Esimene kohtumine politseiga on ohvri jaoks ülioluline ja seetõttu esitamegi järgmised soovitusel:

- a) Leidke ohvritega vestlemise jaoks tööruumid väljaspool politseijaoskondi. Sellest vaatevinklist lähtudes on hea, kui rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide ohvrite eest

²² Fernando Rey Martínez. 2008. „La discriminación múltiple, una realidad antigua, un concepto nuevo“. *Revista Española de Derecho Constitucional*, 84, lk 254.

²³ Naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee. 1992. *Üldine soovitus nr 19 (Üheteistkümnnes istungjärg, 1992). Naistevastane vägivald ja naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee 2017. Üldine soovitus nr 35 naistevastase soopõhise vägivalda kohta, ajakohastades üldist soovitus nr 19.*

²⁴ Fundación Secretariado Gitano, 2018, „Guía sobre discriminación interseccional, el caso de las mujeres gitanas“, lk 14.

hoolitsemisele spetsialiseerunud politseinikud kannaksid tavalisi rõivaid, mitte aga politseivormi. Ohvritega vestlemiseks valitud ruumid peaksid ka olema nii hubased kui võimalik. Tuleks vältida inimeste edasi-tagasi sagimist, patrullautosid, politseiautodest kostvat heli jms.

Ideaalis võiksid vestluseks mõeldud ruumid välja näha nagu kodu, kus ooteruum on kaunistatud ja möbleeritud. Ruum peaks olema juurdepääsetav füüsiliste või sensoorsete puuetega inimestele ning asuma piirkonnas, kuhu on kerge jõuda nii ühistranspordi kui erasõidukiga.

- b) Koostage „ohvrilepingule“ sarnane dokument, milles tuuakse välja ohvri õigused ning tehke see kättesaadavaks enne intervjuud. (See peaks sisaldama näiteks küsimust, kas ohver soovib rääkida naispolitseinikuga ja alternatiivseid võimalusi ohvritele, kes eelistavad politseijaoskonda mitte minna.)
- c) Jälgige oma tooni ja käitumist ohvritega rääkimisel.
- Tuleks pakkuda alternatiivseid võimalusi, kui ohvrite jaoks on raske minna politseiasutusse tunnistuse andmiseks. Võimalikuks lahenduseks võiks olla politseisõiduk, mis on sisse seatud kui mobiilne kaebustekontor, millest saab teha hubase ruumi ning kus igaüks võib kaebuse esitada või tunnistuse anda. Sedasama sõidukit võib kasutada mobiilse kontorina, et tuua spetsialiseerunud politseiüksused kodanikele lähemale. Näiteks võib sellest olla sündmuste ajal kasu, et soodustada kaebuste esitamist. See teeks ohvrite jaoks juhtunu üksikasjade meenutamise kergemaks ja nad ei peaks minema politseijaoskonda kohale²⁵.
  - Ohvritele tuleks lubada, et nende juurde võib jääda usaldusväärne isik aruande kirjutamise ajaks. See aitab neil tunda ennast mugavamalt ja on abiks, kui ohver võib murduda toimunud sündmuste kirjapanemise ajal. Tugiisik võib samuti aidata ohvril rohkem üksikasju meenutada ja politseinike küsimustele vastata.

Me ei soovitaks ohvrite väikeste laste kohalolu, kuna nad võivad ohvrit takistada. Sageli on ohvrite pojad ja tütreid tõlkideks, kui nende vanemad peavad ametivõimudega suhtlema. Siiski võib soovil kaitsta poegi-tütred juhtumi karmide üksikasjade eest ohvri hirmude jms tõttu olla negatiivne mõju tunnistuse mahule ja kvaliteedile.

- Andke info kogu protsessi kohta ja vastake kõikidele ohvri küsimustele. Ohvrid ei teadvusta sageli, et nende põhiõigused on rikutud. Kui aga neile saab selgeks, et sündmuseid, mille all nad kannatasid, võib pidada kuriteoks, ei ole nad teadlikud raskest protsessist, mis saab neile kaebuse esitamisel osaks. Nad ei ole ka teadlikud administratiivsetest küsimustest (trahvid), mis sõltuvalt juhtumi iseloomust on vahest kiiremad ja efektiivsemad kui kriminaalmenetlus. Seetõttu on ülimalt oluline informeerida ohvreid protsessist ning vastata kõikidele nende küsimustele, korrates informatsiooni nii mitu korda kui vaja ja kergesti mõistetaval viisil, nt püüdes vältida keerulisi juriidilisi termineid ja tehnilisi üksikasju.

²⁵ Viide kohastele intervjuutehnikatele. Soovitatakse kognitiivset intervjuud. Tehnikat kirjeldatakse lk 123-128 <http://www.empleo.gob.es/oberaxe/ficheros/documentos/ManualApoyoFormacionFFyCCSeguridadIdentificacion-RegistroIncidenciasRacistasXenofobos.pdf>

- Osutage juriidilist ja psühholoogilist-sotsiaalset abi. Paljudel kordadel ei ole isikutel, kelle põhiõiguseid on rikutud, rahalisi ressursse õigusabi jaoks, mis teeb kaebuse esitamise veelgi raskemaks. Teo täideviijad on üldiselt neist asjaoludest teadlikud ja teavad, et neil ei tule võib-olla kunagi õigussüsteemile oma tegude eest aru anda. Tasuta õigusabi aitab ohvritel kaebuseid esitada ning teod ei jää karistamata.

Psühholoogiline-sotsiaalne tugi on samuti oluline. Politsei peab tegema koostööd teiste organisatsioonide või osakondadega, mis toetavad rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide ohvrid, aidates neil rünnakujärgselt leida tee oma väärkuse taasleidmiseni.

- Kaasake tõlke ja tõlkijaid ning esitage aruandeid ja mugandatud dokumente erinevate keelte, puuete ja igasuguse eriseisundi jaoks, mis ohvril võib olla. Just nagu õigus- ja psühholoogilise-sotsiaalse abi puhul on hädavajalik kaasata tõlke ja tõlkijaid nende jaoks, kes seda vajavad või on seda palunud. Ohvrid peavad aru saama politseinike poolt esitatud küsimustest. Samamoodi on küsitlevate politseinike jaoks ülioluline mõista, mida ohvrid neile räägivad. See ei ole teostatav, kui kaks poolt ei räägi sama keelt või kui ohvril on vaimne või sensoorne puue. Näiteks on kurdile isikule vaja viipekeele tõlki latusaks suhtluseks.

Ohvrile antud dokumente ja andmeid tuleb ka kohandada puuetega isikute jaoks, sest politseiasutusest lahkudes võivad nad soovida dokumente uuesti lugeda. Kui ohvril on näiteks nägemispuue, ei ole tal võimalik seda teha, kui tegemist ei ole Braille tõlkega. Sama kehtib ka vaimse puudega isiku kohta, kes ei pruugi mõista, kui dokumendid ei ole teisendatud „kerge lugemise“ formaati. Kui mugandatud dokumente ei võimaldata, tähendaks see põhimõtteliselt seda nagu dokumente polekski üldse esitatud. Samuti tuleks dokumendid tõlkida tähtsamatesse keeltesse, mida vastavas naabruskonnas elavad inimesed kõige rohkem räägivad.

Edasised soovitused:

- Töötage välja vabatahtlike protsessid, mille alusel ohvrid ja agressorid saavad kohtuda, andes ohvritele võimaluse väljendada oma tundeid ja agressoritele võimaluse vabandada. See annab ohvritele jõudu ja on agressoritele karistuseks. Seda rakendavad mõned partnerid (Bradford ja Eesti) ning protsessi läbiviijateks on valitsusvälised organisatsioonid.
- Rakendage taastava õigusemõistmise protsessi (mida tavaliselt kasutatakse laste puhul) täiskasvanute suhtes. Sellistel juhtudel, olles näiteks saanud korralduse graffiti maha pesta, tuleb rääkida või suhelda moslemi kogukondadega ja nii saavad teo toimepanijad teadlikuks, et nende tegudel on tagajärjed.
- Toetage konsultatsiooni- ja informatsiooniteenistusi, kuhu ohvrid saavad pöörduda ja neid kuulatakse ära ilma surveta ametliku kaebuse esitamiseks. Näiteks võiks olla konkreetne hädaabinumber, mis on sarnane koduvägivallanumbriga, mitte aga standardse hädaabinumbriga.

5.2. TEISENE OHVRISTAMINE

Läbivaks põhimõtteks peaks olema taasohvristamise ärahoidmine. See tähendab, et ohvreid ei tohi sundida uuesti kirjeldama sündmuseid, mille all nad kannatasid protsessi igas järgus, sest see võib olla piinav. Sellel eesmärgil ning ohvri loal võib teha salvestisi esialgsest tunnistusest, mille ohver annab politseijaoskonnas.

Veendudes, et nad ei pea kordama nendega juhtunut üha uuesti ja uuesti ning välistades ka mäluhägude ja vigade võimalust aja möödudes, on ohvritel hõlpsam need juhtumid minevikku jätta ja oma elusid uuesti alustada.

Soovitame kahte konkreetset meetet teiseses ohvristamise ennetamiseks:

- a) Ohvrite tugikontori rajamine. Mitmesugused professionaalid (juristid, psühholoogid ja sotsiaaltöötajad) peaksid olema kättesaadavad, et vastata ohvrite vajadustele. ÜRO Inimõiguste Ülemkomissari Amet soovib tiheda koostöö loomist meditsiiniliste, sotsiaalsete, juriidiliste ja muude ohvriabiasutuste ning programmidega. Samuti soovib see ametlike ohvrite juhiste koostamist, et tagada kiire, kohane ja põhjalik tähelepanu juriidilise, materiaalse, meditsiinilise, psühholoogilise ja sotsiaalse abi vajadustele.²⁶

Arvestades spetsiifilisi asjaolusid, mis ümbritsevad isikuid, kelle põhiõiguseid on rikutud, tõstab politseiteenistusega samas kohas paiknev juriidiline ja psühholoogiline-sotsiaalne tugi esimesel kokkupuutel politseiga teenistuse taset ning aitab ohvritel üle saada rünnakust, mille all kannatas nende eneseväärikus.

- b) Ohvrite jälgimine. Ohvritele tuleb osutada järelteenuseid, et teha kindlaks, kas nende vastu suunatud rünnakud kestavad endiselt või kas probleem on lahendatud. Järelkontroll võib toimuda kas telefoni või külastuste teel või meetmete abil, mida teenust osutav politseiteenistus peab kohaseks. Vajalik võib olla mitmete erinevate meetodite kasutamine, mis sobiksid iga ohvri vajadustega, arvestades selliste juhtumite keerukust.

Järelkontrolli sagedus ei peaks olema iga ohvri puhul ühesugune. Seda tuleks pigem kohandada vastavalt iga konkreetse juhtumi asjaoludele. Teatud ohvritega tuleb ühendust võtta ainult ühe korra, teised aga vajavad sagedasemat ja kauakestvamat järelkontrolli. Arvatavasti tuvastatakse kauakestvama järelkontrolli käigus ka teiste professionaalide sekkumist peale politsei - nt psühholoogiline tugi, sotsiaalteenused jne.

Bulgaarias on väga populaarsed niinimetatud „sinised toad“. Need on ruumid, kus lastega vesteldakse sõbralikult. Laps ja intervjuuerija kohtuvad ruumis, mis on ribakardinaga eraldatud teisest ruumist, kuhu on kogunenud kõik menetluse osalised. Kõrvaltoas olevad eksperdid võivad lapsele küsimusi esitada intervjuuerija kaudu, kellel on kõrvaklapid ja mikrofon.

²⁶ ÜRO Inimõiguste Ülemkomissari Amet, „*Human Rights Standards ja Practice for the Police Expanded Pocket Book on Human Rights for the Police*“, ÜRO, New York ja Geneva, 2004, lk 54, <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/koolitamine5Add3en.pdf>

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Sotsiaalsete tegevuste ja praktikate instituut, „Laps - sõbralikud vestlustaktikad“ - sinised toad, <https://sapibg.org/en/resource-center/deteto-svidetel/sini-stai>

Ohvrite puhul rakendame taastava õigusemõistmise põhimõtteid.

6.

KOORDINEERIMINE TEISTE TEENUSTEGA

Selleks, et toetada rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide ohvritele osutatavaid laiaulatuslikke teenuseid, on sageli vajalik paluda teiste avalike või erateenuste või organisatsioonide (valitsusvälised organisatsioonid, üksused või ühendused, mis osutavad psühholoogilist-sotsiaalset abi ohvritele ja/või pereliikmetele jne) tuge. Pakume näiteks välja koordineerimist järgmiste teenustega:

6.1. AVALIKUD TEENISTUSED

Rajada võrgustikud politseiteenistuse koordineerimiseks teiste avalike teenistustega, mis võivad ohvritele abi ja tuge osutada.

Keskenduda tuleks teenistustele, mis on võimelised käsitlema kahte väga erinevat aspekti isikute puhul, kelle põhiõiguseid võidakse olla rikutud: esimene on vältida selliste juhtumite asetleidmist üleüldse ja teine on ohvrite toetamine, kui nad on juhtumi all kannatanud. Politsei peaks oma tööd koordineerima järgmiste teenistustega:

- **Haridus.** Koolides ja klassiruumides tuleb tööd teha, et ennetada tagakiusamist, mille ajendiks on rassism, ksenofoobia või muud sallimatuse vormid. Koolituse võib lisada kooli

õppekavasse ja vanusegruppidele, keda peetakse kõige sobivamaks vastavalt uurimistöole ja statistikale.

Koolitusalgatused tuleks ellu viia koordineerituna vastava valdkonna professionaalidega ning valitsusväliste organisatsioonide ja ühenduste osalusel, mis saavad esile tuua ohvri vaatenurka. Reaalne ülestunnistus tõstmaks noorte teadlikkust koolis toimuvast tagakiusamisest oleks suureks plussiks. Kõnealusele koolitusele ja alaealistega tegelemisele spetsialiseerunud politseinikud peaksid olema äratuntavad naabruskonnapolitseinikud, nii et probleemi tekkimisel on just nemad kooliga pidevas kontaktis kuni küsimuse lahendamiseni.

Koolitus peaks hõlmama rassismi- ja ksenofoobiajuhtumite defineerimist, nende psühholoogilist mõju ohvritele, näiteid tegevustest, mida kool võiks ette võtta selliste olukordade tekkimisel, ohvrite, agressorite ja nende perekondade kohtlemisviisi, juriidilisi nüansse ning alaealiste ja nende eestkostjate kriminaal- või administratiivvastutust antud juhtumites. Sotsiaalmeedia roll ja mõju, mida selles üleslaaditud fotod ning kommentaarid avaldavad noortele, on veel üheks asjaoluks, mida koolitamisel arvesse võtta.

- **Tervishoiuteenused.** Erakorraline meditsiin ja esmased tervishoiuteenused tegelevad agressiooni all kannatanud inimestega. Koolitatud tervishoiuteenuste osutajad peaksid suutma märgata rassistlike ja ksenofoobseid motiive ning tuvastama vihakuritegu / juhtumit ohvri antud kirjelduste alusel (agressoritepoolsed solvangud, rassistlikud sümbolid jne). Kui tuvastatakse juhtumid, mille ajendiks on ohvri rahvuskuluvus, nahavärv, rahvus jms, võivad need teenistused pakkuda ohvrile spetsiaalset abi (psühholoogiline, suunamine ohvreid toetavate valitsusväliste organisatsioonide poole ja nii edasi) ning käivitada kaitsemehhanismid, mis on just selliste olukordade jaoks mõeldud. See eeldab head koostööd spetsialiseerunud politseiteenistusega ning ühistegevuse protokolle, et tagada kiire teavitamine rassismi- või ksenofoobiajuhtumitest.

Politsei operatiivsus juhtumisse / kuriteosse sekkumisel aitab veenduda, et kogutakse nii palju tõendusmaterjali kui võimalik ning need pannakse kirja, et selgitada fakte ja leida teo toimepanija(d). Seega on oluline koolitada tervishoiuteenuste pakkujaid, et tuvastada rassismi- või ksenofoobiajuhtumeid / kuritegusid.

- **Sotsiaalteenused.** Sageli vajavad rassismi-, ksenofoobia- või muu sallimatuse vormi juhtumi all kannatanud inimesed abi, mis ulatub kaugemale politseiteenistuse poolt pakutavast abist, et olukorrast üle saada, oma väärikus taastada ning vaigistada oma hirmu uue juhtumi ees. Tuleb meeles pidada, et mõningatel juhtudel leiavad ohvrid end sotsiaalse tõrjutuse olukorrast. Nad võivad olla kodutud või on isegi sunnitud linnast lahkuma ja uuesti alustama keskkonnas, kus nad saavad end turvaliselt tunda.

See võib osutada ohvritele takistuseks, et saada pakutavat psühholoogilist-sotsiaalset tuge, mida nad vajavad. Sel põhjusel soovitame võrgustiku loomist, mis aitab ohvritel kontakteeruda avalike teenistustega ning anda nendele teenistustele informatsiooni ohvrite kohta - juhul kui informatsiooni jagamisele on luba antud.

- **Töö.** Töökohal leiab aset suurim arv diskrimineerivaid tegusid, mille ajenditeks on rassism, ksenofoobia või muud sallimatuse vormid. Koordineerimine tööhõiveteenusega ja nende abistamine selliste juhtumite äratundmisel on jällegi üheks oluliseks elemendiks.

On organisatsioone, mis töötavad haavatavate rühmadega ja toetavad tööturu kättesaadavust inimestele, kelle võimalused on piiratud kindlate asjaolude tõttu - näiteks varajane emakssaamine, koolist väljalangemine jms. Koos kuulumisega sotsiaalsesse rühma, mis on juba ajalooliselt diskrimineerimisega silmitsi seisnud, tõkestavad need asjaolud veelgi tööturule sisenemist ning annavad oma panuse järjest suuremasse sotsiaalsesse tõrjutusse. Politseiteenistus suudab selliseid olukordi tuvastada ning võtta endale kanda suhtluskanali rolli nende organisatsioonidega.

- **Õigusteenus.** Politseiteenus peaks juurdlustes tihedat koostööd tegema justiitsministeeriumiga, et tuvastada rassistlike / ksenofoobsete juhtumite või kuritegude toimepanijaid ja vältida juba eelpool kirjeldatud teisest ohvristamist.

Politsei tegevusulatus seoses mitmekülgseid ühiskondi puudutavate tegevuste ja üritustega. Politseiteenus peab tagama, et sotsiaalsete ürituste ja tegevustega jätkatakse tavapäraselt. Nende kohustuseks on patrullida ja välja töötada meetodeid, et ennetada ja/või neutraliseerida võimalikke ohtusid, mis võiksid plaanitud tegevusi takistada. Ürituste järelevalve eest vastutavad politseinikud peaksid arvestama kahe erineva taktikaga: vormirõivastuses politsei, kes vastutab sündmuse turvalisuse eest ja tavariietes teenistujad, et märgata võimalikke üritust takistavaid hädakohti.

6.2. SOTSIAALSED ORGANISATSIOONID

- Politseiteenus peaks välja pakkuma informatiivseid vestluseid olulistel kodanikuõiguste ja -kohustuste, vihakuritegude, diskrimineerimise ja sallimatuse ning koolituste teemadel üksustele, organisatsioonidele, valitsusvälistele organisatsioonidele ja teistele, kes esindavad mitmekülgset ühiskonda.

Spetsialiseerunud politseinikud peaksid samuti selgitama omaenda teenistuse tööd. Põhiõiguste rikkumise ohvritele on oluline teada, kelle poole pöörduda ja milliseid kanaleid selleks kasutada. Nad peaksid ka andma informatsiooni politseitegevuse kohta ning pakkuma teavet rassismi, ksenofoobia või muude sallimatuse vormide juhtumite kohta.

- Koordineerimine ja/või koostöölepingute koostamine on viisiks, kuidas formaliseerida ja kinnistada koostööd üksuste, organisatsioonide, valitsusväliste üksuste ja ühenduste vahel, mis osutavad ohvritele tuge ja tähelepanu (nt tugigrupid, koolitus, juriidiline nõustamine jne).
- Sidemete loomine politseiteenistuse ja organisatsioonide vahel, mis töötavad isikutega, kelle inimõiguseid on rikutud. Need võrgustikud on efektiivsed, kui need annavad kogukonnale teavet pingete suuruse kohta ja toetavad koostööd probleemide leevendamiseks või lahendamiseks²⁷.

²⁷ ASHUTOSH, V., *Ethnic Conflict and Civic Life: Hindus and Muslims in India*, Yale, 2002.

7.

BIBLIOGRAAFIA

LÄHIPOLITSEI PROJEKT (PROXIMITY PROJECT)

Parimate praktikate ja võrdleva uuringu aruanne: teenused, struktuurid, strateegiad ja meetodikad lähipolitseitöös rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu <http://www.proximitypolicing.eu/Workstreams/best-practices-and-comparative-study>

PLAN DIRECTOR DE LA POLICÍA MUNICIPAL DE MADRID https://diario.madrid.es/wp-content/uploads/2016/03/plandirector_version_web_final.pdf

CARTA DE SERVICIOS DE POLICÍA MUNICIPAL DE MADRID <http://www.madrid.es/portales/munimadrid/es/Inicio/Emergencias-y-seguridad/Publicaciones/Carta-de-Servicios-de-Policia-Municipal-Fecha-de-aprobacion-18-de-junio-de-2008-Fecha-de-ultima-evaluacion-4-de-mayo-de-2017-Carta-Certificada-2016-N/?vgnextfmt=default&vgnextoid=0d710242a099c110VgnVCM2000000c205a0aRCRD&vgnnextchannel=8082bb21278fe410VgnVCM1000000b205a0aRCRD>

GUÍA SOBRE DISCRIMINACIÓN INTERSECCIONAL Y MUJERES GITANAS. https://www.gitanos.org/upload/53/27/GUIA_DISCRIMINACION_INTERSECCIONAL_VERSION_FINAL.pdf

GUÍA SOBRE LA GESTION POLICIAL DE LA DIVERSIDAD <http://www.gestionpolicialdiversidad.org/index.php/documentacion/general>

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÕLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

MANUAL PRÁCTICO PARA LA INVESTIGACIÓN Y ENJUICIAMIENTO DE DELITOS DE ODIO Y DISCRIMINACIÓN

[HTTP://WWW.EMPLEO.GOB.ES/OBERAXE/ES/PUBLICACIONES/DOCUMENTOS/
DOCUMENTO_0069.HTM](http://www.empleo.gob.es/oberaxe/es/publicaciones/documentos/documento_0069.htm)

IDENTIFICACIONES POLICIALES IMPARCIALES Y EFICACES, INFORME TÉCNICO, LECCIONES SOBRE LA REFORMA EN CINCO SERVICIOS POLICIALES ESPAÑOLES

[HTTPS://WWW.OPENSOCIETYFOUNDATIONS.ORG/PUBLICATIONS/FAIR-AND-EFFECTIVE-
POLITSEI-STOPS/ES](https://www.opensocietyfoundations.org/publications/fair-and-effective-politsei-stops/es)

SUUNISED

rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemiseks
HÖLMAB OMAVALITSUSI JA ERITI LÄHIPOLITSEID

Koordinaator

Integratsiooni ja humanitaarabi peadirektoraat, Hispaania rassismi ja ksenofoobia vaatlusasutus (OBERAXE), Töö-, migratsiooni ja sotsiaalse turvalisuse ministeerium

Partnerid

Soome Justiitsministeerium.
Suomen Oikeus-Ministeriö

Madridi munitsipaalpolitsei. Hispaania

Riia munitsipaalpolitsei. Läti

Politsei- ja Piirivalveamet. Eesti

Lissaboni politsei. Portugal

Milano Ülikool. Itaalia

TRABE ühendus. Hispaania

Õiguste kättesaadavuse fond. Bulgaaria

Bradfordi vhakuritegude liit. Ühendkuningriik

Toetajaliikmed

Rassismivastaste linnade Euroopa koalitsioon (ECCAR - *European Coalition of Cities against Racism*)

Euroopa naispolitseinike võrgustik (ENP - *European Network of Policewomen*)

Hispaania Siseministeerium